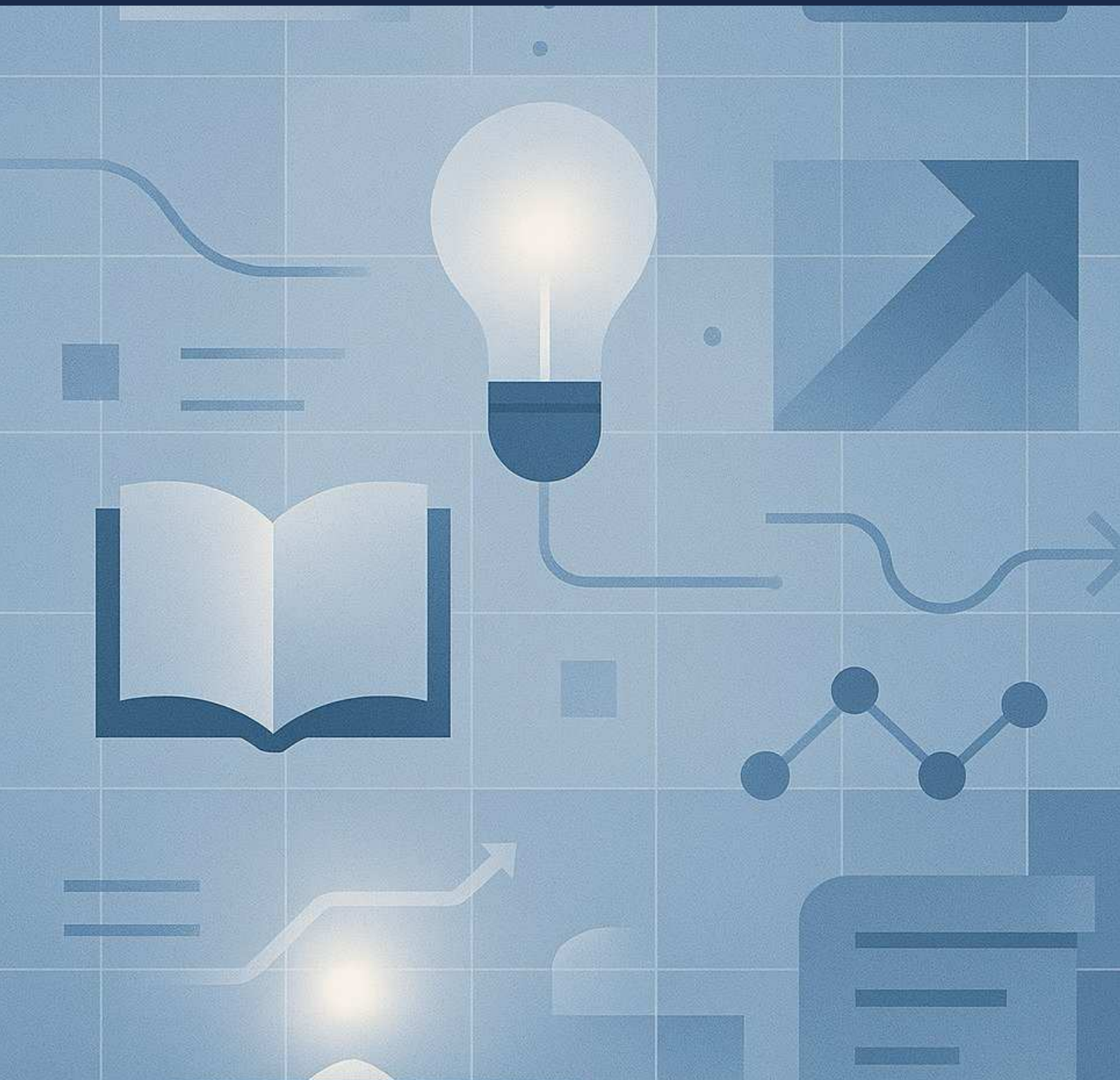

ГО «Освітній Альянс України»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ НАУКИ

Міжнародна науково-практична конференція

27 березня 2026 року · Онлайн-формат

Матеріали доповідей учасників

Видання

Збірник

тез доповідей

ОРГАНІЗАТОРИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Львівський державний університет фізичного культури імені Івана
Боберського (м. Львів, Україна)

Львівський інститут міжрегіональної академії управління персоналом
(м. Львів, Україна)

Дніпровська академія неперервної освіти (м. Дніпро, Україна)

Академії Фізичного Виховання і Спорту (м. Гданськ, Польща)

Академія Прикладних наук імені Стефана Баторія (м. Скерневіце, Польща)

Інститут педагогіки Поморської Вищої Школи в Старогарді Гданському
(м. Старогард Гданський, Польща)

Громадська організація «Освітній Альянс України» (м. Львів, Україна)

Міжнародна науково-практична конференція

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ НАУКИ»

27 БЕРЕЗНЯ 2026 РОКУ

Львів – 2026

УДК 001

ББК 72я43

Актуальні проблеми та перспективи розвитку сучасної науки:
Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 27 березня 2026 року) / за заг. ред. С. В. Криштанович, Львів, 2026. 109 с.

*Рекомендовано до друку президією громадської організації
«Освітній Альянс України» (протокол № 1 від 27 березня 2026 р.)*

Редакційна колегія:

Криштанович С. В. доктор педагогічних наук, професор (голова) (м. Львів, Україна),

Павленчик Н. Ф., доктор економічних наук, професор (заступник голови) (м. Львів, Україна),

Носкова М. В., доктор педагогічних наук, професор (м. Львів, Україна),

Криштанович М. Ф. доктор наук з державного управління, професор (м. Львів, Україна),

Шишла Д. Ю., аспірант (м. Львів, Україна) – технічний секретар.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції висвітлюють сучасні наукові підходи до розв'язання актуальних проблем та окреслюють перспективи розвитку різних галузей науки в умовах сучасних викликів.

Видання адресоване науковцям, викладачам, дослідникам, здобувачам освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними тенденціями наукового розвитку.

Матеріали, включені до збірника, подано в авторській редакції. Автори несуть повну відповідальність за зміст опублікованих матеріалів.

Рецензенти:

Гузій І. С., доктор філософії, доцент

Магас Н. В., кандидат економічних наук,
доцент

Брич Л. В., кандидат наук з державного
управління

ПЕРЕДМОВА

Сучасний етап розвитку людства характеризується стрімкими трансформаціями в науковій, технологічній, соціально-економічній та гуманітарній сферах. Глобалізаційні процеси, цифровізація, інноваційні прориви, а також безпрецедентні виклики, зумовлені воєнними подіями та нестабільністю світового порядку, актуалізують потребу в осмисленні ролі науки як провідного чинника суспільного прогресу. У цих умовах наука виступає не лише джерелом нових знань, а й дієвим інструментом формування ефективних рішень для подолання кризових явищ і забезпечення сталого розвитку.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми та перспективи розвитку сучасної науки» об'єднують результати досліджень учених і практиків, які репрезентують різні галузі знань та наукові школи. Така міждисциплінарність дозволяє комплексно підійти до аналізу сучасних проблем, окреслити нові напрями наукового пошуку та сприяти формуванню інноваційного мислення.

Особливої ваги набувають наукові розвідки, спрямовані на переосмислення управлінських, освітніх, правових, економічних і соціальних процесів в умовах динамічних змін. Науковці дедалі частіше звертаються до питань цифрової трансформації, впровадження сучасних технологій, адаптації інституцій до нових реалій, що свідчить про здатність науки оперативно реагувати на запити часу.

Конференція стала майданчиком для обміну досвідом, науковими ідеями та практичними напрацюваннями між представниками академічної спільноти з різних країн. Представлені у збірнику матеріали відображають різноманіття підходів до розв'язання актуальних проблем, демонструють високий рівень наукової культури та прагнення до пошуку ефективних шляхів розвитку суспільства.

Переконані, що опубліковані праці сприятимуть подальшому розвитку наукових досліджень, стимулюватимуть професійний діалог і стануть корисним джерелом інформації для науковців, викладачів, здобувачів освіти та всіх, хто цікавиться сучасними тенденціями наукового поступу.

С. Криштанович

доктор педагогічних наук, професор

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Гомонюк О.М., Левко М.І.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ САМООРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАЧА ВВНЗ	12
---	----

Качмарик Х.Т.

РУХЛИВІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	17
--	----

Красільніков М.І.

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ	21
---	----

Оліяр М.П.

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЯК МАГІСТРАЛЬНИЙ НАПРЯМ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	23
---	----

Якімець Ю.М.

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ	26
---	----

Андрусів В.В.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ	31
--	----

Гаврилов І.С.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ДО ІНТЕГРАЦІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	34
---	----

Грень Є.С.

ІНТЕРАКТИВНІ ОНЛАЙН-ЗАСОБИ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ	37
--	----

Ковтун О.С.

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ СИТУАЦІЙ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ	40
---	----

Паламар А.Б.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	44
--	----

Стоділко Д-М.Ю.

ВИХОВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ЕТИКЕТУ У СТУДЕНТІВ ЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: МЕТОДИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ	47
--	----

Ткачов В.П.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН.....	50
--	----

СЕКЦІЯ 2. ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ**Савченко І.В.**

РЕЛІГІЙНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ ПОЕТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ОЛЕКСАНДРА ГОШИЛИКА	53
--	----

СЕКЦІЯ 3. ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ**Криштанович С.В.**

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ РЕСУРС СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	57
--	----

СЕКЦІЯ 7. ЮРИДИЧНІ НАУКИ**Рубінський М.М.**

ЗМІНА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ПІДСУДНОСТІ ЯК АНТИКРИЗОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ	60
--	----

СЕКЦІЯ 8. ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ**Захарук Н.В.**

СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ ТА СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	64
---	----

Комаровський В.І.

РОЗВИТОК СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	67
---	----

Онушканич О.Я.

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВ	70
--	----

Сеньків А.Т.

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ЛОГІСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ НОВИХ ЗАГРОЗ	74
---	----

Хавич А.Р.

ДЕРЖАВНЕ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРЕЗ МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА.....	77
--	----

СЕКЦІЯ 9. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**Росипайло І.Я.**

ПАРТНЕРСТВО ВЛАДИ, БІЗНЕСУ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	81
--	----

Криштанович М.Ф.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ФУНКЦІЙ ТА ІНСТРУМЕНТІВ	85
---	----

Криштанович С.В.

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД	88
--	----

Проць Р.Р.

ПІДТРИМКА АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ: ДЕРЖАВНИЙ АСПЕКТ	91
---	----

Янишин Р.І.

СИСТЕМА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ: ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	94
--	----

Брич Л.В.

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИВАННЯМ У ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ.....	97
--	----

СЕКЦІЯ 33. СОЦІАЛЬНА РОБОТА**Мороз В.П.**

СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА СТУДЕНТІВ ЯК РЕСУРС СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ.....	101
--	-----

Гонтар З.Г.

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	105
--	-----

СЕКЦІЯ 1. ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

УДК 378:355:37.013

Гомонюк Олена Михайлівна*доктор педагогічних наук, професор
Хмельницький національний університет**м. Хмельницький, 29016***Левко Мар'яна Іванівна***кандидат педагогічних наук, доцент
професор кафедри іноземних мов
Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного
вул. Героїв Майдану, 32, м. Львів, 79012***ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ САМООРГАНІЗАЦІЇ
ВИКЛАДАЧА ВВНЗ**

Сучасний етап розвитку вищої освіти України характеризується активними трансформаційними процесами, спрямованими на підвищення якості освітньої діяльності, інтеграцію до європейського освітнього простору та впровадження компетентнісного підходу. У цих умовах зростають вимоги до професійної діяльності викладача закладу вищої військової освіти, зокрема до його здатності ефективно планувати власну діяльність, раціонально використовувати час, здійснювати самоконтроль, саморозвиток та професійне самовдосконалення. Особливої актуальності набуває проблема розвитку культури самоорганізації викладача ВВНЗ як важливої складової його професійно-педагогічної культури.

Сучасний викладач виступає не лише транслятором знань, а й організатором освітнього процесу, наставником, фасилітатором, дослідником та менеджером власної професійної діяльності. Це потребує високого рівня самоорганізації, здатності до саморегуляції, відповідального ставлення до професійних обов'язків, а також сформованої культури планування, рефлексії та самоменеджменту. В умовах цифровізації освіти, дистанційного та змішаного навчання

проблема культури самоорганізації викладача ВВНЗ набуває ще більшої значущості.

Проблема професійної культури, педагогічної майстерності та самоорганізації викладача знайшла відображення у працях українських науковців. Теоретичні засади професійно-педагогічної культури та майстерності педагога розкрито у дослідженнях І. Зязюна, Н. Ничкало, В. Кременя, О. Дубасенюк, С. Сисоєвої. Питання професійної компетентності, саморозвитку та педагогічної діяльності викладача досліджували О. Гомонюк, Т. Горохівська, В. Гриньова, А. Киливника, О. Пометун, Л. Хомич та інші вчені.

Разом з тим аналіз наукових джерел свідчить, що проблема розвитку культури самоорганізації викладача досліджена недостатньо комплексно. Потребують уточнення її сутність, структура, функції, педагогічні умови формування та особливості розвитку в умовах сучасного освітнього середовища. Це зумовлює необхідність подальшого наукового осмислення та обґрунтування цієї проблеми.

Культура самоорганізації викладача військового закладу вищої освіти розглядається нами як системне інтегративне утворення професійно-педагогічної діяльності, що забезпечує цілеспрямоване самоуправління службово-педагогічною діяльністю на основі внутрішньої регуляції, нормативної визначеності, професійної відповідальності та рефлексивного контролю результатів діяльності.

У сучасному науковому дискурсі самоорганізація трактується як процес упорядкування професійної діяльності особистості, що базується на механізмах саморегуляції, цілепокладання, планування, прогнозування, контролю та корекції власної діяльності.

У військово-педагогічному контексті культура самоорганізації викладача набуває специфічного змісту, що зумовлено поєднанням педагогічної, наукової, методичної та військово-службової діяльності,

жорсткою регламентованістю професійної діяльності, необхідністю дотримання військової дисципліни та забезпеченням високого рівня підготовки майбутніх офіцерів. У таких умовах культура самоорганізації виступає не лише характеристикою професійної культури викладача, а й важливим чинником ефективності освітнього процесу, організації навчально-бойової підготовки та управління професійною діяльністю курсантів.

Сутнісними характеристиками культури самоорганізації викладача військового закладу вищої освіти є системність організації професійної діяльності, здатність до раціонального використання службового часу, чітке планування навчально-бойової підготовки, дотримання нормативно-правових вимог, професійна дисциплінованість, відповідальність за результати освітнього процесу, готовність до оперативного прийняття управлінських рішень та здатність до рефлексивного аналізу власної діяльності.

Структурно культура самоорганізації викладача військового закладу вищої освіти може бути представлена як багатокomпонентна система, що включає мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний, рефлексивний та військово-професійний компоненти.

Мотиваційно-ціннісний компонент визначає спрямованість на ефективну організацію професійної діяльності та усвідомлення значущості самоорганізації у військово-педагогічній діяльності.

Когнітивний компонент охоплює систему знань щодо принципів самоменеджменту, організації службово-педагогічної діяльності та військово-професійної підготовки;

Операційно-діяльнісний компонент передбачає сформованість умінь планування, організації, координації та контролю професійної діяльності; рефлексивний забезпечує здатність до самоаналізу, самоконтролю та корекції професійної діяльності;

Військово-професійний компонент відображає готовність до виконання службових обов'язків, дотримання військових стандартів та організації навчально-бойової підготовки.

Розвиток культури самоорганізації викладача військового закладу вищої освіти передбачає цілеспрямоване застосування комплексу методів, засобів і педагогічних технологій, спрямованих на формування здатності до ефективного самоуправління професійною діяльністю в умовах військово-освітнього середовища.

До провідних методів розвитку культури самоорганізації належать методи самоменеджменту, рефлексивно-аналітичні, практико-орієнтовані та методи професійного саморозвитку.

Методи самоменеджменту забезпечують формування здатності до планування службово-педагогічної діяльності, управління службовим часом, визначення пріоритетів професійної діяльності, організації навчально-бойової підготовки та контролю результатів діяльності. Їх застосування сприяє підвищенню рівня організованості, дисциплінованості та відповідальності викладача.

Рефлексивно-аналітичні методи спрямовані на розвиток здатності до оцінювання результатів професійної діяльності, аналізу навчально-бойових занять, самооцінювання педагогічної діяльності та корекції професійної поведінки. Використання цих методів забезпечує формування рефлексивної культури та підвищення ефективності освітнього процесу.

Практико-орієнтовані методи передбачають моделювання службово-бойових ситуацій, розв'язання професійних завдань, проведення військово-педагогічних тренінгів, ділових ігор та ситуаційного аналізу, що сприяє формуванню практичних навичок самоорганізації в умовах реальної професійної діяльності.

Методи професійного саморозвитку забезпечують безперервність формування культури самоорганізації та включають самоосвіту, підвищення кваліфікації, участь у військово-наукових дослідженнях, опрацювання сучасного бойового досвіду та впровадження інноваційних педагогічних технологій у навчальний процес.

Ефективність розвитку культури самоорганізації викладача військового закладу вищої освіти забезпечується створенням відповідних педагогічних умов, серед яких провідне місце посідають організація професійно-розвивального військово-освітнього середовища, впровадження системи професійного самоменеджменту, методичний супровід викладачів, стимулювання професійної рефлексії та інтеграція військового досвіду у педагогічну діяльність.

Отже, культура самоорганізації викладача військового закладу вищої освіти має специфічний характер, що зумовлений особливостями військово-професійної діяльності, високим рівнем дисципліни, регламентованістю службової діяльності та необхідністю забезпечення якісної підготовки майбутніх офіцерів. Її розвиток передбачає використання комплексу військово-педагогічних методів, технологій самоменеджменту, рефлексивних та практико-орієнтованих підходів, що забезпечують ефективність професійної діяльності викладача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гомонюк О.М. Формування професійно-педагогічної культури майбутніх соціальних педагогів : [Монографія]. Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер», 2011. 399 с. (рекомендовано до друку Вченою радою Хмельницького національного університету, протокол №13, від 29 червня 2011 р.).
2. Зязюн І. А., Крамущенко Л. В., Кривonos І. Ф. та ін. Педагогічна майстерність : підручник / за ред. І. А. Зязюна. Київ : Вища шк., 1997. 349 с.
3. Киливник А. М. Формування поняття культури самоорганізації особистості в студентів першого курсу. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія. 2013. № 40. С. 211-215. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_pp_2013_40_52.

УДК 373.2:796.012.2

Качмарик Христина Тарасівна*здобувача другого ступеня вищої освіти**Науковий керівник: Козак Тетяна**кандидат педагогічних наук, доцент**Український державний університет імені Михайла Драгоманова*

РУХЛИВІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сучасна дошкільна освіта акцентує увагу на формуванні у дітей самостійності, як однієї з ключових життєвих компетентностей. Незважаючи на це, у практиці закладів дошкільної освіти часто спостерігається недостатній рівень розвитку самостійності, що проявляється у залежності дітей від дорослих під час виконання завдань та прийняття рішень. Рухливі ігри виступають природним і доступним засобом активного навчання, що стимулює самостійні дії, прийняття рішень і взаємодію з однолітками в ігрових ситуаціях. Однак проблема полягає у відсутності чітко розроблених підходів та методик використання рухливих ігор для системного виховання самостійності, що робить актуальним дослідження їхнього потенціалу та ефективності.

С. Дудицька, А. Медвідь та А. Царик наголошують, що рухливі ігри являють собою складні рухові та емоційно насичені види діяльності, які завдяки усталеним правилам дозволяють визначати їхні результати або досягнення певних цілей. Їхня особливість полягає у всебічному впливі на організм та розвиток усіх аспектів особистості дитини. Гра сприяє фізичному, розумовому, моральному, естетичному та трудовому вихованню, а непередбачувані ситуації, що виникають під час її проведення, допомагають дітям ефективно застосовувати набуті рухові навички та вміння [3, с. 65].

С. Кузьменко підкреслює, що рухливі ігри та загальна рухова активність володіють значним потенціалом для формування самостійності як однієї з базових рис у дітей дошкільного віку [4, с. 132].

А. Діхтяр зазначає, що ігрова діяльність сприяє розвитку низки важливих умінь і якостей дітей середнього дошкільного віку, серед яких [2, с. 98]:

- активне пізнання навколишнього світу та самого себе, усвідомлення власних можливостей;
- прагнення застосовувати набуті знання в різних ігрових ситуаціях та здатність орієнтуватися в нових умовах;
- цілеспрямованість, наполегливість і рішучість у процесі гри та подоланні труднощів;
- самостійність у виконанні логічних дій, уміння прогнозувати та проявляти творчість;
- здатність критично оцінювати результати своєї діяльності, прагнення до їх удосконалення та прийняття власних рішень;
- розуміння відповідальності за власні вчинки в колективі, уміння діяти відповідно до встановлених правил і слідувати їм за власною ініціативою, а не під контролем дорослого.

О. Бутенко пропонує рухливу гру «Попелюшка», яка сприяє розвитку самостійності у дітей середнього дошкільного віку. Спершу дітям пропонується прослухати казку про Попелюшку. Після цього діти мають допомагати героїні підготуватися до балу, виконуючи різні завдання в русі: одна дитина переносить невеликі порції крупи з однієї миски в іншу, інша дитина оббігає «балетний зал», щоб принести «наряди» для Попелюшки, або виконує прості рухові вправи між завданнями. Така організація гри поєднує сюжетну діяльність із фізичною активністю, тренує дрібну моторику та координацію, а головне – стимулює самостійність, вчить планувати дії та послідовно виконувати

завдання. Ще однією рухливою грою є «День народження іграшки». Дитині пропонується організувати свято для улюбленої іграшки – одягти іменинника, накрити стіл та запросити гостей. Виконуючи ці завдання, дитина вчиться самостійно одягатися, правильно підбирати одяг, дотримуватися послідовності дій та засвоює елементарні правила сервірування столу та етикету [1, с. 368].

Представимо кілька рухливих ігор, які на наш погляд, ефективно сприяють розвитку самостійності у дітей середнього дошкільного віку.

1. Рухлива гра «Море хвилюється»

Мета – розвиток уваги, кмітливості, творчої уяви, навичок самостійності.

Хід гри – діти стоять на майданчику та повторюють фразу: «Море хвилюється – раз, два, три – замри», рухаючи руками як хвилі. На «замри» діти зупиняються у довільній позиції. Ускладнення: створити власну фігуру в парах або групах.

2. Рухлива гра «Риби, птахи, звірі»

Мета – формування кмітливості, уваги, самостійності.

Хід гри – діти стають у коло, у центрі – дорослий з м'ячем. Він кидає м'яч і називає категорію: «Риба!», «Птах!», «Звір!». Дитина повинна назвати відповідну тварину та повернути м'яч. Хто помилився або не відповів – отримує штрафне очко.

3. Рухлива гра «Шлях до скарбу»

Мета – розвиток планування дій, самостійності та фізичної координації.

Хід гри – на майданчику облаштовується маршрут із перешкодами (оббігти конуси, перестрибнути «річку», донести предмети). Діти проходять маршрут, виконуючи завдання на кожному етапі, самостійно обираючи спосіб подолання перешкод.

4. Рухлива гра «Кольорові стрибки»

Мета – розвиток самостійності, уваги та координації.

Хід гри – на підлозі розкладені картки різних кольорів. Дитина отримує завдання пересуватися по кольорах у певній послідовності або обирати маршрут самостійно. Можна ускладнити гру: створити власний «шлях» для іншого учасника.

5. Рухлива гра «Мандрівка лісом»

Мета – розвиток уяви, фізичної активності та самостійності.

Хід гри – діти імітують тварин: стрибають, повзають, бігають по «лісу». Під час руху вони зустрічають «перешкоди» (обійти дерево, перестрибнути «річку»), які долають самостійно. Можна додавати сюжетні завдання: збирати «ягоди», шукати «печери».

Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що рухливі ігри є ефективним засобом формування самостійності у дітей середнього дошкільного віку. Вони поєднують фізичну активність, сюжетну діяльність та розвиток когнітивних і соціальних навичок, що дозволяє дитині приймати рішення, планувати власні дії та відповідально взаємодіяти з оточенням. Важливо, що системне використання рухливих ігор у повсякденній діяльності закладу дошкільної освіти зміцнює впевненість дітей у власних силах і формує позитивне ставлення до навчання та взаємодії з однолітками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутенко О. Роль рухливих ігор у вихованні самостійності дітей середнього дошкільного віку. Київські філософські студії-2023 : Матеріали VI Всеукраїнської наукової конференції (м. Київ, 19 травня 2023 р.) : тези доповідей / за заг. ред. проф. Р.О. Додонова. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. С. 366–368.
2. Діхтяр А. О., Цветкова Г. Г. Виховання самостійності у дітей середнього дошкільного віку засобами рухливих ігор. Основні напрями розвитку педагогічної науки: традиції та інновації. Матеріали науково-практичної конференції. Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2022. С. 96–99.
3. Дудіцька С. П., Медвідь А. М., Царик А. П. Рухливі ігри з методикою викладання. 2020. 225 с.

4. Кузьменко С. О. Виховання самостійності дітей дошкільного віку засобами гри. Дитинство XXI століття: інноваційна освіта: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції. Методичний кабінет, 2022. С. 128–133.

УДК 378.091.33:004]:005.95-051

Микола Іванович Красільников

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальність 015 Професійна освіта
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»*

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

Професійну підготовку майбутнього фахівця в сучасному інформатизованому світі важко уявити без цілеспрямованого формування інформаційної компетентності. Особливого значення ця компетентність набуває у підготовці майбутніх менеджерів, оскільки їхня робота безпосередньо ґрунтується на роботі з інформацією й пов'язана з отриманням, аналізом, обробкою та використанням інформації для прийняття управлінських рішень.

Одним із підходів, що, на нашу думку, сприяє ефективному формуванню інформаційної компетентності, є технологічний підхід, особливостям якого й буде присвячена наша наукова розвідка.

Загальновідомим є той факт, що термін «технологія» походить із виробничої сфери й має грецьке походження, тож ми не будемо зупинятися на цьому, а одразу перейдемо до аналізу поняття «технологічний підхід» саме в педагогічному контексті.

Технологічному підходу вже приділено доволі значну увагу в педагогічному дискурсі, зокрема, цьому аспекту присвячено наукові

доробки науковців, таких як: А. Анджеевська, Ю. Беднарек, І. Богданов, С. Гончаренко, І. Дичківська, О. Дубасенюк, О. Пехота, О. Пошетун, С. Сисоєва, Л. Хоружа, О. Янкович та ін.

Нам імponує визначення технологічного підходу, надане І. Княжевою на підставі аналізу наукової літератури як умова інноваційного розвитку освіти: «Технологічний підхід характеризуємо як чинник інноватизації сучасної педагогічної освіти, що передбачає широке упровадження комплексу педагогічних технологій, які забезпечують нові можливості впливу на освітній процес, надаючи йому ознак концептуальності, результативності, вимірюваності, алгоритмічності, контрольованості, оптимальності та підвищують його ефективність» [2, с. 165].

Застосування технологічного підходу в професійній підготовці майбутніх фахівців зумовлено низкою переваг такого підходу.

Використання технологічного підходу в освітньому процесі, за твердженням Н. Волокової «забезпечує якість освіти, оскільки намагається відповісти на питання, яким чином краще здійснювати освітню діяльність» [1, с. 108].

На користь технологізації освітнього процесу виступає також С. Сисоєва, яка зазначає, що «основна ідея технологізації освітнього процесу полягає в тому, щоб перетворити педагогічний процес в освітній установі на цілеспрямований процес діяльності всіх її суб'єктів» [3, с. 127].

Коротко узагальнюючи, зазначимо, що технологічний підхід до формування інформаційної компетентності майбутніх менеджерів можна розглядати як системне проектування та організацію освітнього процесу на основі педагогічних технологій, інноваційних методів, цифрових інструментів і практичних симуляцій, що сприяє переходу від суто

теоретичного навчання до формування здатності ефективно виконувати професійні обов'язки в майбутній професійній діяльності.

Отже, позитивний вплив технологічного підходу на освітній процес через концептуальність, результативність, вимірюваність, алгоритмічність, контрольованість, оптимальність, підвищення його ефективності, системність, а також можливість забезпечити якість освіти приводять нас до висновку про необхідність розробки спеціальної технології формування інформаційної компетентності майбутніх менеджерів у процесі професійної підготовки, що стане предметом нашого наступного дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волкова Н. П., Тарнопольський О. Б. Моделювання професійної діяльності у викладанні навчальних дисциплін у вишах: монографія. Дніпропетровськ : Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2013. 228 с.
 2. Княжева І. А. Технологічний підхід у педагогічній освіті. Інноваційна педагогіка. 2023. Випуск 63. Том 1. С. 163–166. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/63.1.30>
 3. Сисоева С. О. Педагогічні технології: коротка характеристика сутнісних ознак. Педагогічний процес: теорія і практика. 2006. № 2. С. 127–131.
-

УДК 378.014

Оліяр Марія Петрівна

*доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри початкової освіти та освітніх інновацій
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника*

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЯК МАГІСТРАЛЬНИЙ НАПРЯМ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Цифрова трансформація освіти є ключовим напрямом розвитку освітніх систем в умовах стрімкого технологічного прогресу. «Цифровізація освітнього процесу – це широке поняття. Воно включає не тільки дистанційну освіту або роботу здобувачів з комп'ютером.

Цифровізація передбачає використання інформаційних технологій на всіх рівнях: не тільки навчальному, але й організаційному (електронні щоденники, чати з науково-педагогічними працівниками). Технічні новації використовують різні типи навчальних закладів: школи, коледжі, ЗВО, заклади позашкільної та неформальної освіти» [2, с. 90].

Перехід від традиційних методів навчання до інтеграції цифрових технологій в освітні галузі, в тому числі у вищу педагогічну освіту, обумовлений необхідністю підготовки здобувачів освіти до життя та професійної діяльності в інформаційному суспільстві. В умовах глобалізації та цифровізації економіки освіта стає важливим фактором сталого розвитку суспільства та конкурентоспроможності нації.

Сучасні навчальні заклади стикаються з викликами, пов'язаними з необхідністю адаптації до нових умов, забезпеченням доступності та якості освіти, а також розвитком цифрових компетенцій у всіх учасників навчального процесу. Цифрова трансформація освіти - це не просто цифровізація окремих компонентів навчального процесу, а системне стратегічне переосмислення ролі, структури та змісту освіти з урахуванням можливостей сучасних цифрових технологій. Вона передбачає не лише технологічне оновлення, а й трансформацію педагогічних підходів, взаємодії між учасниками освітнього процесу та всієї інфраструктури освіти.

«Сьогодні цифрові технології є одним із ключових напрямків розвитку освітніх систем у світі. Їх впровадження сприяє підвищенню ефективності навчання, прискоренню сприйняття інформації, полегшує її розуміння та засвоєння. Цифрові інструменти відкривають нові можливості для педагогів, даючи їм змогу зробити процес навчання більш цікавим, динамічним та інтерактивним» [1, с. 130]. В основі цифрової трансформації сучасних ЗВО лежать зміни в таких аспектах, як: організація навчального процесу (перехід від традиційних лекційних

занять до гібридних та повністю дистанційних форм); зміна ролі викладача (трансформація педагога з джерела знань у модератора, наставника та цифрового навігатора); зміна ролі студента (підвищення самостійності, розвиток навичок самонавчання, проєктної та дослідницької діяльності); кардинальна зміна засобів навчання (активне використання платформ масових онлайн-курсів, симуляторів, гейміфікації тощо).

Водночас у процесі цифровізації виникає ціла низка бар'єрів, які необхідно подолати. Це нерівномірний розподіл інфраструктурних ресурсів, а саме: відсутність високошвидкісного інтернету, застаріле обладнання, особливо в регіональних закладах освіти; низька сумісність різних платформ та систем, складність їхньої інтеграції. «Однією з найважливіших проблем цифровізації освіти є те, що інновації в цифровому освітньому просторі є не тільки технічними й технологічними інноваціями, а й змінами у змісті та організації освітнього контенту, в структурі та організаційних принципах діяльності закладів освіти. Це вимагає перегляду концептуальних положень, змісту категорій і понять усталеної педагогічної науки, їхньої адаптації (або розроблення нового змісту) до цифрового освітнього простору» [3].

Спостерігаються організаційні бар'єри, до яких можна віднести відсутність єдиної стратегії цифрової трансформації, фрагментарність упровадження цифрових рішень, нестачу фінансових ресурсів на закупівлю та супровід програмного забезпечення, технічну підтримку.

Не завжди викладачі готові до таких стрімких змін усталених форм викладання в ЗВО, відчутним є брак кваліфікованих фахівців з цифрової педагогіки. Як зазначає С. Сисоєва, «проблема цифрової трансформації освіти й освітнього процесу є... значно глибшою та непередбачуваною з точки зору її наслідків і загострюється тим, що окрема людина і навіть окреме суспільство об'єктивно не можуть вплинути на цивілізаційний

розвиток людства, технологічний поступ і подальший розвиток технологій. Саме тому значної актуальності набуває формування цифрової компетентності викладачів, вчителів, здобувачів освіти всіх рівнів» [3].

Спостерігається цифрова нерівність і між студентами в процесі дистанційного та змішаного навчання, зумовлена відмінностями в доступі до інтернету, наявності сучасної техніки, цифрових навичках. Чимало вчених підкреслюють ризики втрати живого спілкування та дегуманізації освіти.

Подолання цих бар'єрів потребує системного підходу та узгоджених дій на рівні держави, освітніх установ та приватного сектору. Зокрема, важливо інвестувати у розвиток цифрової інфраструктури, підготовку педагогів, розробку якісного цифрового контенту та створення якісного інклюзивного освітнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Петрова Л. О., Сівік О. Б., Петров І. В. Цифровізація освіти як умова її розвитку. Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил. 2025. № 1(83). С. 129-135.
 2. Сафонов Ю., Коротун О. (2024). Цифровізація освіти в Україні: технології та методики навчання. Трансформаційна економіка. 2024. № 2 (07). С. 89-94.
 3. Сисоєва С. Цифровізація освіти: педагогічні пріоритети. URL: https://naps.gov.ua/ua/press/about_us/2545/
-

УДК 37.091.3

Якімець Юрій Михайлович*кандидат педагогічних наук
старший викладач кафедри педагогіки та психології
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського*

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується активним впровадженням цифрових технологій у всі сфери людської діяльності, зокрема в освіту та систему охорони здоров'я. Одним із провідних чинників цих трансформацій є штучний інтелект (ШІ), який відкриває нові можливості для вдосконалення професійної підготовки фахівців та підвищення якості освітнього процесу.

Проблематиці впливу ШІ на українську освіту та її якість присвячено праці

В. Бикова, І. Бубнова, С. Литвинової, О. Маркової, М. Мар'єнко, С. Паламар, С. Семерікова та ін. Вітчизняні дослідники обґрунтовують його потенціал щодо підвищення якості освітнього процесу [2], визначають напрями його застосування в умовах відкритої науки [3], аналізують тенденції розвитку, перспективи та можливі ризики впровадження ШІ [1], а також висвітлюють етичні аспекти використання інтелектуальних технологій тощо [4].

У галузі охорони здоров'я ШІ застосовується з метою діагностики і лікування. Зокрема, Е. Торої вважає, що новітні технології зможуть зробити медицину менш технологічною і більш людською – зараз лікарі витрачають більше часу на заповнення електронних карток, ніж на розмову з пацієнтом, тому ШІ має взяти на себе рутину працю, звільнивши час для емпатії та візуального контакту [7]. Дослідження

демонструє необхідність переходу до керованої та об'єктивізованої реабілітації [5]. Використання інструментальних методів контролю, описаних у статті, створює базу даних, яка може бути автоматизована за допомогою систем штучного інтелекту для моніторингу стану пацієнта в режимі реального часу.

Фізична терапія потребує високого рівня професійної компетентності, що включає не лише ґрунтовні теоретичні знання, а й розвинене клінічне мислення, здатність до аналізу рухових функцій, прийняття рішень у складних ситуаціях та ефективної взаємодії з пацієнтами. У цьому контексті педагогічні аспекти використання штучного інтелекту стають важливим напрямом наукового пошуку, оскільки дозволяють переосмислити підходи до навчання, організації освітнього процесу та формування професійних компетентностей.

Автори статті «ШІ та його революційна роль у фізичній та ментальній реабілітації» підкреслюють, що інтеграція ШІ не замінює фахівця з реабілітації, а стає його «інтелектуальним помічником» та виділяють декілька фундаментальних технологій ШІ, що інтегруються в реабілітаційний процес, зокрема комп'ютерний зір, НЛП, машинне навчання, віртуальна реальність тощо [6]. Окрім діагностичного аспекту, впровадження ШІ в підготовку фізіотерапевтів є критичним для розвитку навичок персоналізованого супроводу пацієнтів у межах дистанційної реабілітації. Це дозволяє вирішити проблему мотивації хворих до виконання вправ у домашніх умовах, забезпечуючи зворотний зв'язок у реальному часі. Таким чином, цифрова грамотність у сфері ШІ стає не додатковою перевагою, а фундаментальною складовою підготовки майбутніх фізіотерапевтів та ерготерапевтів, що дозволяє їм ефективно масштабувати реабілітаційні послуги та мінімізувати ризики лікарських помилок через автоматизований контроль техніки виконання рухів.

У Львівському державному університеті фізичної культури імені Івана Боберського розроблено курс «Штучний інтелект у педагогіці фізичної терапії», спрямований на формування у здобувачів освіти знань, умінь і навичок щодо використання сучасних технологій ШІ в освітньому процесі фізичної терапії, а також розвитку цифрової та педагогічної компетентності для ефективної професійної діяльності у сфері охорони здоров'я, фізичної реабілітації та освітньої взаємодії з пацієнтами.

Завдання курсу полягає в ознайомленні здобувачів освіти з основними поняттями, принципами та видами сучасних технологій ШІ, що використовуються у сфері охорони здоров'я та фізичної терапії; формування у них навичок аналізу й оцінки цифрових рішень для підтримки фізичної терапії та реабілітації, розвитку вміння застосовувати інструменти ШІ для планування, моніторингу та оцінювання освітнього процесу у фізичній терапії; виховання відповідального ставлення до етичних та правових аспектів використання ШІ у сфері охорони здоров'я й освіти, тощо.

Особлива увага приділяється використанню інтелектуальних освітніх систем, цифрових платформ, мобільних застосунків, симуляторів, а також технологій віртуальної та доповненої реальності у формуванні професійних компетентностей. Курс охоплює питання аналізу освітніх даних, автоматизованого оцінювання знань, індивідуалізації навчання, а також етичні та безпекові аспекти використання ШІ.

Загалом курс спрямований на формування у студентів сучасного бачення можливостей цифрових технологій, розвиток практичних навичок їх застосування у майбутній професійній діяльності та розуміння перспектив розвитку штучного інтелекту у фізичній терапії.

Актуальність інтеграції штучного інтелекту в освітній процес здобувачів спеціальності «Терапія та реабілітація» зумовлена стрімкою

цифровізацією галузі охорони здоров'я. Сучасний фахівець повинен володіти навичками роботи з інтелектуальними системами аналізу рухів, що замінюють суб'єктивне візуальне спостереження точними біомеханічними даними. Вивчення ІІІ-технологій дозволяє здобувачам опанувати інструменти об'єктивізації функціонального стану пацієнта, навчитися інтерпретувати дані з датчиків та використовувати алгоритми прогнозування результатів відновлення. Це забезпечує формування професійної компетентності, яка відповідає міжнародним стандартам та вимогам високотехнологічного ринку праці ХІХ ст.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гриценчук, О. Використання штучного інтелекту в освіті: тенденції та перспективи в Україні та за кордоном. Вісник кафедри ЮНЕСКО «Безперервна професійна освіта в ХХІ столітті». 2024. Вип. 10. С. 152-161. [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(10\).2024.0012](https://doi.org/10.35387/ucj.2(10).2024.0012)
2. Ілійчук, Л. Вплив штучного інтелекту на якість освіти: можливості, виклики та загрози. Науково-педагогічні студії. 2024. Вип. 8. С. 232-248. <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2028-8-232-248>
3. Мар'єнко, М., Коваленко, В. Штучний інтелект та відкрита наука в освіті. Фізико-математична освіта. 2023. № 1(38). С. 48–53. <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2023-038-1-007>.
4. Паламар, С. П., Науменко, М. С. Штучний інтелект в освіті: використання без порушення принципів академічної чесності. Освітологічний дискурс. 2024. №. 1(44). С. 68–83. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2024.15>
5. Honcharuk N., Tamozhanska G., Korytko Z., Rusyn L., Vasylieva N., Adamenko O., Maksymchuk B. New Physical and Neurophysiological Rehabilitation Programmes for Women of Childbearing Age. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience. 2023. №14 (1). P. 346-369. URL: <https://brain.edusoft.ro/index.php/brain/article/view/1375>
6. Rasa, A. Artificial Intelligence and Its Revolutionary Role in Physical and Mental Rehabilitation: A Review of Recent Advancements. BioMed Research International. 2024. <https://doi.org/10.1155/bmri/9554590>
7. Topol, E. Deep Medicine: How Artificial Intelligence Can Make Healthcare Human Again. Basic Books, 2019. 378 p.

УДК 378:004:33

Андрусів Володимир Володимирович*аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти,
Національний університет «Львівська політехніка»*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується активною цифровізацією всіх сфер діяльності, що зумовлює зростання вимог до професійної підготовки фахівців, зокрема економічного профілю. Цифрова трансформація економіки потребує від майбутніх економістів не лише ґрунтовних знань у сфері економіки, а й високого рівня цифрових компетентностей, які забезпечують ефективну діяльність у цифровому середовищі. У цьому контексті особливої актуальності набуває визначення педагогічних умов формування цифрових компетентностей у майбутніх економістів [1-4]. Цифрова компетентність майбутнього економіста розглядається як інтегрована здатність ефективно використовувати цифрові технології у професійній діяльності, що включає володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, аналітичними інструментами, цифровими платформами та здатність працювати з великими обсягами даних. Вона також передбачає розвиток критичного мислення, цифрової культури, кібербезпеки та готовності до безперервного навчання. Формування цифрових компетентностей у майбутніх економістів потребує створення відповідних педагогічних умов, які забезпечують ефективність освітнього процесу.

Першою важливою умовою є інтеграція *цифрових технологій у зміст освітніх програм*. Це передбачає включення дисциплін, спрямованих на опанування сучасних цифрових інструментів, а також

використання цифрових ресурсів у процесі викладання економічних дисциплін.

Другою умовою є *використання інноваційних методів навчання*, зокрема проєктного підходу, кейс-методу, змішаного та дистанційного навчання. Такі методи сприяють розвитку практичних навичок, самостійності студентів та їх здатності застосовувати цифрові інструменти для вирішення професійних завдань.

Третьою важливою педагогічною умовою є *створення цифрового освітнього середовища*, яке забезпечує доступ до сучасних інформаційних ресурсів, електронних платформ, баз даних та аналітичних систем. Наявність такого середовища сприяє формуванню цифрової культури та розвитку навичок роботи в онлайн-просторі.

В умовах стрімкого розвитку технологій штучного інтелекту особливої актуальності набуває інтеграція інструментів автоматизації та аналітики у процес підготовки майбутніх економістів. Використання інтелектуальних систем обробки даних, прогнозування економічних процесів та підтримки прийняття рішень сприяє формуванню у студентів навичок роботи з сучасними цифровими інструментами. Це, у свою чергу, підвищує їхню здатність адаптуватися до змін у професійному середовищі та ефективно діяти в умовах цифрової економіки.

Четвертою умовою є *підготовка педагогічних кадрів*, здатних ефективно використовувати цифрові технології у навчальному процесі. Викладачі повинні володіти сучасними цифровими компетентностями, що дозволяє їм впроваджувати інноваційні методи навчання та забезпечувати якісну підготовку студентів.

П'ятою умовою є *орієнтація освітнього процесу на практичну діяльність*, що передбачає використання реальних економічних кейсів, участь студентів у проєктах, стажуваннях та практиках, де вони можуть застосовувати цифрові інструменти у професійній діяльності.

В умовах сучасних викликів важливим є також врахування глобалізаційних тенденцій та інтеграції у міжнародний освітній простір. Це передбачає використання міжнародних освітніх платформ, участь у міжнародних проєктах та обмін досвідом, що сприяє підвищенню рівня цифрової компетентності майбутніх економістів.

Разом із тим, процес формування цифрових компетентностей супроводжується низкою проблем, серед яких недостатній рівень технічного забезпечення, нерівний доступ до цифрових ресурсів, а також потреба у постійному оновленні знань і навичок. У цьому контексті важливим є впровадження системного підходу до організації освітнього процесу та забезпечення його відповідності сучасним вимогам.

Крім того, в умовах сучасних соціально-економічних викликів, зокрема воєнного стану та нестабільності економічних процесів, зростає значення цифрових компетентностей як інструменту забезпечення стійкості та мобільності фахівців. Майбутні економісти повинні бути готовими працювати в дистанційному форматі, використовувати цифрові платформи для аналізу економічних даних та прийняття управлінських рішень. Це зумовлює необхідність посилення практичної спрямованості освітнього процесу та орієнтації на формування адаптивності, критичного мислення та здатності до швидкого освоєння нових технологій.

Отже, педагогічні умови формування цифрових компетентностей у майбутніх економістів є ключовим чинником їхньої професійної підготовки. Їх реалізація сприятиме підвищенню якості освіти, формуванню конкурентоспроможних фахівців та їх готовності до діяльності в умовах цифрової економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грибанова, О. Є. (2019). Формування соціальної компетентності майбутніх економістів у процесі професійної підготовки в коледжі. Система забезпечення якості освіти, 9-12.

2. Шостак, А. І. (2025). Роль цифрових інструментів у розвитку діагностичної компетентності студентів економічних спеціальностей у закладах вищої освіти. *Академічні візії*, (50).
3. Лебедик, Л. В., Стрельников, В. Ю., & Крулько, Л. В. (2025). Використання цифрових технологій у підготовці майбутніх менеджерів та економістів. *Імідж сучасного педагога*, (3 (222)), 39-43.
4. Круглик, О. С. (2025). Педагогічна технологія формування аналітичної компетентності майбутніх економістів засобами бі-інструментів. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (19).

УДК 378.091.3:004.8

Гаврилов Ігор Сергійович

*аспірант кафедри професійної освіти,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ДО ІНТЕГРАЦІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Сучасний етап розвитку освіти характеризується активним впровадженням цифрових технологій, серед яких особливе місце посідають системи штучного інтелекту. Їх інтеграція в освітній процес зумовлює необхідність якісно нової підготовки педагогічних кадрів, зокрема майбутніх магістрів професійної освіти, які повинні не лише володіти базовими цифровими компетентностями, а й бути здатними ефективно використовувати інструменти штучного інтелекту у професійній діяльності [1-3].

Актуальність проблеми зумовлена суперечністю між зростаючими вимогами до рівня цифрової та інноваційної компетентності педагогів і недостатнім рівнем методичного забезпечення процесу підготовки здобувачів вищої освіти до інтеграції технологій штучного інтелекту. У зв'язку з цим важливого значення набуває визначення та обґрунтування педагогічних умов, що забезпечують ефективне формування готовності майбутніх магістрів професійної освіти до використання AI-технологій.

Під готовністю до інтеграції штучного інтелекту доцільно розуміти інтегративну характеристику особистості, яка включає мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний компоненти. Така готовність передбачає усвідомлення значущості використання AI в освітній діяльності, наявність відповідних знань про принципи функціонування інтелектуальних систем, сформованість практичних умінь їх застосування, а також здатність до аналізу та оцінювання результатів власної професійної діяльності.

Однією з ключових педагогічних умов є формування позитивної мотивації до використання технологій штучного інтелекту. Це передбачає створення освітнього середовища, яке стимулює інтерес здобувачів до інновацій, демонструє переваги використання AI у навчанні та сприяє розвитку їхньої внутрішньої потреби в професійному самовдосконаленні.

Наступною важливою умовою є оновлення змісту професійної підготовки майбутніх магістрів шляхом інтеграції дисциплін, пов'язаних із цифровими технологіями та штучним інтелектом. Йдеться про включення до навчальних програм тем, що розкривають основи машинного навчання, аналізу даних, адаптивних освітніх систем, а також етичні аспекти використання AI в освіті. Це сприятиме формуванню системного бачення можливостей і ризиків застосування інтелектуальних технологій.

Важливою педагогічною умовою є також використання інноваційних методів і форм навчання, орієнтованих на практичну діяльність здобувачів. Доцільним є впровадження проєктного навчання, кейс-методів, змішаного та дистанційного навчання із застосуванням AI-інструментів. Такі підходи забезпечують активну участь студентів у навчальному процесі, сприяють розвитку критичного мислення та формуванню практичних навичок використання технологій штучного інтелекту.

Не менш важливою умовою є розвиток цифрової компетентності викладачів закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку майбутніх магістрів. Саме викладач виступає провідником інновацій, тому його готовність до використання AI-технологій безпосередньо впливає на якість освітнього процесу. Це потребує організації системи підвищення кваліфікації та професійного розвитку педагогічних працівників.

Ще однією важливою педагогічною умовою є створення відповідного освітнього середовища, що забезпечує доступ до сучасних цифрових ресурсів і платформ штучного інтелекту. Йдеться про використання навчальних платформ, інтелектуальних систем підтримки навчання, чат-ботів, аналітичних інструментів, які дозволяють індивідуалізувати освітній процес та підвищити його ефективність.

Крім того, суттєвим аспектом є формування рефлексивних умінь здобувачів, що передбачає здатність аналізувати результати використання AI-технологій у навчанні, оцінювати їх доцільність та ефективність, а також коригувати власну діяльність відповідно до отриманих результатів.

Отже, ефективна підготовка майбутніх магістрів професійної освіти до інтеграції штучного інтелекту можлива за умови реалізації комплексу взаємопов'язаних педагогічних умов, серед яких: формування мотивації до використання AI, оновлення змісту освіти, впровадження інноваційних методів навчання, розвиток цифрової компетентності викладачів, створення сучасного освітнього середовища та розвиток рефлексивних умінь здобувачів. Їх комплексна реалізація сприятиме формуванню конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно діяти в умовах цифрової трансформації освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гуревич, Р., Коношевський, Л., Коношевський, О., Воевода, А., & Люльчак, С. (2024). Інтеграція штучного інтелекту в сферу освіти: проблеми, виклики, загрози, перспективи.

Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems, (72), 170-186.

2. Лихолат, О. В. (2026). Стратегічні вектори професійної підготовки магістрів графічного дизайну в Україні в контексті європейської інтеграції та технологічної трансформації. Педагогічна Академія: наукові записки, (27).
3. Дундар, О. (2025). Цифрова компетентність як основа професійної підготовки майбутніх педагогів у ЗВО. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія, 75-82.

УДК 378:004:37.091.3

Грень Євген Степанович

*аспірант кафедри професійної освіти,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі*

ІНТЕРАКТИВНІ ОНЛАЙН-ЗАСОБИ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ

Сучасний розвиток інформаційного суспільства та цифровізація освітнього простору зумовлюють необхідність оновлення підходів до професійної підготовки педагогічних кадрів. Особливої актуальності набуває використання інтерактивних онлайн-засобів, які сприяють підвищенню ефективності освітнього процесу, активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти та формуванню їхньої професійної компетентності [1-3].

Актуальність теми дослідження визначається потребою у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання, здатних ефективно використовувати сучасні цифрові інструменти у своїй професійній діяльності. Водночас спостерігається певна невідповідність між можливостями інтерактивних онлайн-засобів і рівнем готовності педагогів до їх практичного застосування, що потребує наукового осмислення та методичного забезпечення цього процесу.

Інтерактивні онлайн-засоби розглядаються як сукупність цифрових інструментів і платформ, що забезпечують активну взаємодію учасників

освітнього процесу в режимі реального часу або асинхронно. До них належать системи управління навчанням, інтерактивні платформи, онлайн-дошки, сервіси для створення тестів, відеоконференційні інструменти тощо. Їх використання дозволяє реалізувати індивідуальний підхід до навчання, забезпечити гнучкість освітнього процесу та підвищити його доступність.

Важливим аспектом є вплив інтерактивних онлайн-засобів на якість професійної підготовки педагогів. Зокрема, їх застосування сприяє розвитку цифрової компетентності, критичного мислення, комунікативних навичок, а також здатності до самостійного навчання. Використання інтерактивних технологій дозволяє урізноманітнити форми та методи навчання, зробити їх більш практико-орієнтованими та наближеними до реальних умов професійної діяльності.

Підвищення якості професійної підготовки педагогів за допомогою інтерактивних онлайн-засобів можливе за умови дотримання певних педагогічних умов. До них належать: інтеграція цифрових технологій у зміст освітніх програм, використання активних методів навчання, забезпечення доступу до сучасних цифрових ресурсів, а також підвищення кваліфікації викладачів у сфері цифрових технологій. Важливим є також формування мотивації здобувачів до використання онлайн-інструментів у навчанні та майбутній професійній діяльності.

Значну роль відіграє організація освітнього середовища, яке має бути відкритим, гнучким та технологічно насиченим. Таке середовище забезпечує можливість ефективної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу, сприяє обміну знаннями та досвідом, а також стимулює розвиток інноваційного мислення.

Крім того, важливо враховувати педагогічні можливості конкретних онлайн-засобів та доцільність їх використання відповідно до цілей і завдань навчання. Ефективність їх застосування залежить не лише

від технічних характеристик, але й від методичної обґрунтованості, рівня підготовки викладача та здобувачів освіти.

Важливим напрямом підвищення ефективності використання інтерактивних онлайн-засобів є впровадження елементів адаптивного навчання, що дозволяє враховувати індивідуальні освітні потреби здобувачів. Завдяки цифровим платформам стає можливим відстеження навчального прогресу, аналіз результатів діяльності та своєчасне коригування освітньої траєкторії. Це сприяє більш глибокому засвоєнню навчального матеріалу та формуванню відповідального ставлення до власного професійного розвитку.

Не менш значущим є питання формування інформаційної культури та цифрової етики майбутніх педагогів у процесі використання онлайн-засобів. Уміння критично оцінювати інформацію, дотримуватися принципів академічної доброчесності, забезпечувати захист персональних даних і безпечну взаємодію в цифровому середовищі є невід'ємною складовою професійної компетентності сучасного педагога. Це підсилює роль інтерактивних технологій не лише як інструменту навчання, але і як засобу формування відповідального та свідомого фахівця.

Отже, інтерактивні онлайн-засоби є важливим чинником підвищення якості професійної підготовки педагогів, оскільки сприяють формуванню ключових компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності в умовах цифрового суспільства. Їх ефективне використання потребує комплексного підходу, що включає оновлення змісту освіти, впровадження інноваційних методів навчання та розвиток цифрової культури всіх учасників освітнього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сидоренко, Л. М. (2025). Вплив дистанційної освіти на професійну підготовку здобувачів вищої освіти. Педагогічна Академія: наукові записки, (14).

2. Грень, Є. С. (2024). Сутність й значення інтерактивних онлайн засобів в професійній діяльності сучасного педагога професійного навчання. Педагогічна Академія: наукові записки, (11).
3. Стеблецький, А. Л. (2021). Чинники забезпечення якості вищої освіти в умовах онлайн навчання. Інноватика у вихованні, 2(13), 153-164.

УДК 378.147:[005.336.2+005.95] 1.

Ковтун Олександр Сергійович

*здобувач ступеня доктора філософії
за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка», м. Лубни*

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ СИТУАЦІЙ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

Сучасні трансформаційні процеси в суспільстві, розвиток ринкової економіки та зростання конкуренції на ринку праці зумовлюють підвищені вимоги до професійної підготовки майбутніх менеджерів. Особливої ваги набуває розвиток їхньої комунікативної компетентності, яка виступає ключовим інструментом ефективної управлінської діяльності. Менеджер як суб'єкт професійної взаємодії має володіти здатністю до продуктивного спілкування, ведення переговорів, налагодження ділових контактів, розв'язання конфліктних ситуацій та прийняття управлінських рішень у процесі комунікації.

У сучасній педагогічній науці комунікативна компетентність розглядається як інтегративне утворення особистості, що включає сукупність знань про комунікацію, умінь і навичок ефективної взаємодії, а також особистісних якостей, які забезпечують успішне спілкування у різних соціальних і професійних контекстах (М. Білянська [1], Л. Орбан-Лембрик [2]). Водночас дослідники О. Третьак, С. Чебоненко, І. Мошта

наголошують, що формування цієї компетентності потребує створення спеціальних педагогічних умов, які сприяють активному включенню студентів у процес комунікативної діяльності [4].

Однією з таких умов є *моделювання професійних ситуацій*, яке забезпечує відтворення реальних умов майбутньої професійної діяльності менеджера у процесі навчання. Зазначений підхід базується на положеннях діяльнісного та компетентнісного підходів, відповідно до яких ефективно засвоєння знань відбувається у процесі їх практичного застосування (О. Романовський, Т. Бутенко). Саме тому створення навчальних ситуацій, максимально наближених до реальних управлінських практик, сприяє формуванню не лише знань, а й досвіду професійної комунікації [3].

Сутність моделювання професійних ситуацій полягає у цілеспрямованому конструюванні таких педагогічних умов, за яких студенти опиняються в ситуаціях, що імітують майбутню професійну діяльність. Це можуть бути ситуації ділових переговорів, управлінських нарад, розв'язання конфліктів у колективі, презентації проєктів, прийняття управлінських рішень у команді тощо. У процесі такої діяльності студенти набувають досвіду комунікативної взаємодії, що є необхідною складовою їх професійної підготовки.

Як зазначає Л. Орбан-Лембрик, ефективна комунікація передбачає не лише володіння мовленнєвими засобами, а й здатність розуміти партнера по спілкуванню, враховувати контекст взаємодії, будувати стратегії і тактики комунікативної поведінки. Саме ці аспекти можуть бути успішно сформовані в умовах моделювання професійних ситуацій, де студент має можливість діяти, приймати рішення та нести відповідальність за результат комунікації [2].

Важливим є те, що моделювання професійних ситуацій сприяє розвитку ключових компонентів комунікативної компетентності майбутніх менеджерів, зокрема:

- когнітивного (знання про особливості професійного спілкування);
- діяльнісного (уміння застосовувати комунікативні стратегії);
- мотиваційного (готовність до взаємодії);
- рефлексивного (здатність аналізувати власну комунікативну діяльність).

Науковці Д. Хоркін, К. Мельник підтверджують, що включення студентів у змодельовані професійні ситуації сприяє підвищенню рівня їхньої комунікативної активності, розвитку критичного мислення, формуванню навичок аргументації та переконання. Крім того, така діяльність дозволяє формувати здатність до швидкої адаптації у змінних умовах професійної взаємодії [5].

Реалізація зазначеної педагогічної умови передбачає використання інтерактивних методів навчання, серед яких особливе місце посідають кейс-метод, рольові та ділові ігри, тренінгові технології, метод проєктів. Кейс-метод дозволяє аналізувати реальні або наближені до реальності управлінські ситуації, знаходити альтернативні рішення та обґрунтовувати власну позицію. Рольові та ділові ігри створюють умови для відтворення професійних ролей і взаємодії між учасниками комунікації. Тренінги спрямовані на розвиток конкретних комунікативних навичок, таких як ведення переговорів, публічний виступ, управління конфліктами.

Особливе значення у процесі моделювання професійних ситуацій має рефлексія, яка забезпечує усвідомлення студентами власного досвіду комунікативної діяльності. Рефлексивний аналіз дозволяє виявити сильні та слабкі сторони комунікації, скоригувати поведінку та вдосконалити професійні навички.

Слід також зазначити, що ефективність моделювання професійних ситуацій значною мірою залежить від педагогічної майстерності викладача, який має виступати не лише транслятором знань, а й організатором навчальної взаємодії, фасилітатором і консультантом. Важливо забезпечити поступове ускладнення ситуацій, їх відповідність професійним потребам майбутніх менеджерів, а також створення сприятливої психологічної атмосфери для відкритої комунікації.

Таким чином, моделювання професійних ситуацій є ефективною педагогічною умовою розвитку комунікативної компетентності майбутніх менеджерів, оскільки забезпечує інтеграцію теоретичних знань і практичного досвіду, сприяє формуванню професійно значущих умінь і навичок, а також підвищує готовність студентів до ефективної управлінської діяльності в умовах реального професійного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білянська М. М. Формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки. *Психологічні студії*. 2014. Вип. 5. С. 12--16.
 2. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підручник: У 2 кн. Київ : Либідь, 2004. 576 с.
 3. Романовський О. Г., Бутенко Т.О. Педагогічні умови формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2009. № 3. С. 86-93. URL: <<https://repository.kpi.kharkov.ua/items/60313030-a918-4da2-a952-052f0186df73>>
 4. Третяк О. С., Чебоненко С. О., Мошта І. М. Педагогічні умови формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Освіта. Соціальні та поведінкові науки*. 2021. № 1(6). С. 133-147. URL: <<https://dspace.pau.edu.ua/items/98c0dd36-c381-42ad-9f3d-1e9057226c38>>
 5. Хоркін Д. М., Мельник К. Г. Педагогічні умови формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів ЗВО засобами інноваційних технологій. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи* : зб. наук. Праць. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2025. Вип. 105. С. 115-120. URL: <<https://enpuir.udu.edu.ua/entities/publication/417f5eb6-594a-4647-b34e-df2cb8004934>>
-

УДК 378:34

Паламар Андрій Богданович*аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти,
Національний університет «Львівська політехніка»*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Сучасний освітній процес в Україні характеризується динамічними змінами, зумовленими цифровізацією, інтеграцією до європейського освітнього простору та підвищенням вимог до якості підготовки фахівців. У цих умовах особливої актуальності набуває проблема формування професійної компетентності майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти, оскільки саме ця категорія фахівців забезпечує функціонування правової системи держави та захист прав і свобод громадян [1-3].

В умовах цифрової трансформації суспільства важливим напрямом формування професійної компетентності майбутніх юристів є розвиток їхньої цифрової та інформаційно-правової грамотності. Сучасний юрист повинен вміти ефективно використовувати електронні правові бази, аналітичні платформи, системи електронного судочинства та цифрові інструменти комунікації. Це передбачає не лише технічні навички, а й здатність критично оцінювати інформацію, працювати з великими обсягами даних та забезпечувати захист персональної інформації. Інтеграція цифрових компетентностей у процес підготовки майбутніх юристів сприяє підвищенню їхньої конкурентоспроможності та готовності до професійної діяльності в умовах сучасного інформаційного суспільства.

Професійна компетентність юриста є складним інтегрованим утворенням, що включає систему знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій та особистісних якостей, необхідних для ефективної правничої діяльності. Вона охоплює правову, аналітичну, комунікативну, етичну та інформаційну складові. Формування такої компетентності потребує цілеспрямованого педагогічного впливу, що забезпечується через зміст, методи та форми організації освітнього процесу.

У закладах фахової передвищої освіти формування професійної компетентності майбутніх юристів має ґрунтуватися на компетентнісному підході, який орієнтує освітній процес на результат, це здатність випускника ефективно виконувати професійні завдання. Важливим є поєднання теоретичної підготовки з практичною діяльністю, що дозволяє студентам застосовувати отримані знання у реальних або наближених до реальності умовах.

Особливу роль у формуванні професійної компетентності відіграють сучасні освітні технології. Використання інтерактивних методів навчання, таких як кейс-метод, моделювання судових процесів, ділові ігри, сприяє розвитку аналітичного мислення, здатності приймати рішення та працювати в команді. Водночас впровадження цифрових технологій, електронних ресурсів та онлайн-платформ забезпечує доступ до актуальної правової інформації та формує навички роботи з інформаційними системами.

Не менш важливим є формування практичних навичок майбутніх юристів через організацію виробничої практики, стажувань та співпрацю з правничими установами. Така взаємодія сприяє ознайомленню студентів із реальними умовами професійної діяльності, формуванню професійної ідентичності та підвищенню рівня їхньої підготовленості до майбутньої роботи.

В умовах сучасного освітнього процесу зростає значення розвитку soft skills, зокрема комунікативних навичок, критичного мислення, емоційного інтелекту та здатності до саморозвитку. Для юриста ці якості є не менш важливими, ніж професійні знання, оскільки вони забезпечують ефективну взаємодію з клієнтами, колегами та іншими учасниками правовідносин.

Водночас процес формування професійної компетентності майбутніх юристів супроводжується певними викликами, серед яких недостатня практична спрямованість освітніх програм, обмеженість ресурсного забезпечення та необхідність постійного оновлення змісту освіти відповідно до змін у законодавстві. У цьому контексті важливим є удосконалення освітніх програм, впровадження інноваційних методів навчання та підвищення кваліфікації викладачів.

Особливого значення набуває інтеграція національної правничої освіти у європейський освітній простір, що передбачає гармонізацію стандартів підготовки, впровадження кращих міжнародних практик та забезпечення академічної мобільності студентів. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності випускників та їх готовності до професійної діяльності в умовах глобалізації.

Отже, формування професійної компетентності майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти є комплексним процесом, що потребує системного підходу та врахування сучасних освітніх тенденцій. Ефективність цього процесу залежить від поєднання теоретичної та практичної підготовки, використання інноваційних технологій та орієнтації на потреби сучасного ринку праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Філоненко, О. (2025). Професійна підготовка майбутніх правознавців в умовах змішаного навчання. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, (220), 329-333.

2. Гельжинська, Т. Я., & Кравчик, О. (2025). Поняття цифрової компетентності майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти: теоретичний аспект. Академічні студії. Серія «Педагогіка», (1), 11-18.3.
3. Сокіл, А. (2021). Онлайн-тренінг як одна з ефективних форм змішаного навчання майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти. Витоки педагогічної майстерності, (28), 168-172.

УДК 378:34:174

Стоділко Данило-Михайло Юрійович

*аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти,
Національний університет «Львівська політехніка»*

ВИХОВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ЕТИКЕТУ У СТУДЕНТІВ ЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: МЕТОДИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ

У сучасних умовах розвитку правової держави особливого значення набуває формування не лише професійних знань і навичок майбутніх юристів, а й їхньої професійної культури, складовою якої є дотримання норм професійного етикету. Юридична діяльність безпосередньо пов'язана з комунікацією, прийняттям відповідальних рішень та дотриманням етичних стандартів, що обумовлює необхідність цілеспрямованого виховання професійного етикету у студентів юридичних спеціальностей [1-4].

Професійний етикет юриста є системою норм, правил поведінки та морально-етичних принципів, які регулюють взаємодію фахівця з клієнтами, колегами, представниками державних органів та суспільством загалом. Він включає дотримання принципів законності, справедливості, конфіденційності, неупередженості, толерантності та поваги до прав людини. Високий рівень професійного етикету сприяє формуванню довіри до правничої професії та підвищенню ефективності юридичної діяльності.

Виховання професійного етикету у студентів юридичних спеціальностей здійснюється через поєднання різних педагогічних методів і підходів. Серед них важливе місце займають *традиційні методи навчання, зокрема лекції, семінари та обговорення етичних ситуацій, що сприяють засвоєнню теоретичних основ професійної етики. Водночас значну ефективність мають інтерактивні методи, такі як рольові ігри, моделювання судових засідань, аналіз кейсів, що дозволяють студентам відпрацьовувати навички етичної поведінки у практичних ситуаціях.*

Особливу роль відіграє *метод прикладу*, який реалізується через діяльність викладачів та практикуючих юристів. Їх професійна поведінка, дотримання етичних стандартів та комунікативна культура формують у студентів відповідні моделі поведінки. Крім того, важливим є залучення студентів до практичної діяльності, зокрема участі у юридичних клініках, стажуваннях та практиках, де вони мають можливість безпосередньо застосовувати норми професійного етикету. Ефективність виховання професійного етикету значною мірою залежить від системності та інтегрованості цього процесу в освітню діяльність. Важливо, щоб етична складова була присутня не лише в окремих дисциплінах, а й у всіх компонентах професійної підготовки. Формування професійного етикету має відбуватися поступово, з урахуванням індивідуальних особливостей студентів та специфіки юридичної діяльності.

В умовах сучасного освітнього процесу зростає роль розвитку особистісних якостей майбутніх юристів, зокрема відповідальності, емпатії, стресостійкості та здатності до саморефлексії. Саме ці якості забезпечують дотримання етичних норм у складних професійних ситуаціях. Водночас важливим є формування у студентів усвідомлення значущості професійного етикету як невід'ємної складової їхньої майбутньої діяльності.

В умовах цифровізації правової діяльності особливої актуальності набуває формування *цифрового професійного етикету* майбутніх юристів. Використання електронного судочинства, онлайн-консультацій, професійної комунікації в цифровому середовищі потребує дотримання нових етичних норм, зокрема конфіденційності інформації, коректності електронного листування, дотримання професійної дистанції та відповідальності за поширення правової інформації. У цьому контексті важливо інтегрувати питання цифрової етики у зміст професійної підготовки, що сприятиме формуванню сучасного фахівця, здатного ефективно діяти в умовах цифрового суспільства.

Разом із тим, процес виховання професійного етикету стикається з певними викликами, серед яких недостатня увага до практичних аспектів етики, формалізований підхід до викладання відповідних дисциплін та вплив соціальних факторів. У цьому контексті необхідним є вдосконалення освітніх програм, активізація практичної підготовки та впровадження інноваційних методів навчання.

Крім того, в умовах соціальних трансформацій та воєнних викликів зростає значення етичної відповідальності юриста перед суспільством. Майбутні фахівці повинні бути готовими діяти в складних і нестандартних ситуаціях, дотримуючись принципів гуманізму, законності та справедливості. Особливого значення набуває формування стійких моральних переконань, здатності приймати етично виважені рішення та нести відповідальність за їх наслідки. Це зумовлює необхідність посилення виховної складової освітнього процесу та орієнтації на формування професійної етики як базової цінності юридичної діяльності.

Отже, виховання професійного етикету у студентів юридичних спеціальностей є важливим напрямом їх професійної підготовки. Використання різноманітних педагогічних методів, інтеграція етичної

складової у всі етапи освітнього процесу та орієнтація на розвиток особистісних якостей сприятимуть формуванню висококваліфікованого юриста, здатного діяти відповідно до етичних стандартів професії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Криштанович, М. Ф. (2024). Вплив академічного середовища на формування професійного етикету у студентів-юристів. Педагогічна Академія: наукові записки, (11).
 2. Криштанович, С., & Стоділко, Д. М. Інноваційні підходи до формування професійного етикету студентів-правників. Освітні обрії, 61(2), 89-92.
 3. Кирилаха, С. В. (2024). Формування професійної етики у підготовці викладачів спеціальних дисциплін у закладах вищої освіти. Сучасні гуманітарні дискусії, (2), 75-83.
 4. Циганій, С. О. (2016). Модель формування культури професійно-правового спілкування в майбутніх юристів у процесі фахової підготовки. Вісник Черкаського університету. Серія Педагогічні науки, (15), 124-131.
-

УДК 378:376.1

Ткачов Віктор Петрович

*аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти,
Національний університет «Львівська політехніка»*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН

Сучасний етап розвитку освіти характеризується активним впливом глобалізаційних процесів, що зумовлюють трансформацію освітніх систем, зростання вимог до якості підготовки педагогічних кадрів та впровадження принципів інклюзії. У цих умовах особливої актуальності набуває підготовка майбутніх учителів до організації інклюзивного освітнього середовища, яке забезпечує рівний доступ до якісної освіти для всіх здобувачів, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей [1-3].

Інклюзивне освітнє середовище передбачає створення таких умов навчання, за яких враховуються потреби кожного учня, забезпечується психологічний комфорт, толерантне ставлення та ефективна взаємодія всіх учасників освітнього процесу. У цьому контексті роль учителя суттєво змінюється: він виступає не лише транслятором знань, а й фасилітатором навчання, організатором індивідуалізованого освітнього процесу та координатором взаємодії між учнями, батьками та фахівцями. Підготовка майбутніх учителів до роботи в інклюзивному середовищі має базуватися на компетентнісному підході, що передбачає формування професійних, соціальних та особистісних компетентностей. Зокрема, важливими є інклюзивна компетентність, педагогічна майстерність, комунікативні навички, емоційний інтелект та здатність до рефлексії. Майбутні педагоги повинні володіти знаннями щодо особливостей розвитку дітей з особливими освітніми потребами, методів їх навчання та соціалізації.

В умовах глобалізаційних змін значно зростає роль інноваційних освітніх технологій у підготовці майбутніх учителів. Використання цифрових ресурсів, дистанційного навчання, інтерактивних методів сприяє формуванню гнучкості мислення, адаптивності та здатності працювати в різноманітних освітніх середовищах. Водночас глобалізація відкриває можливості для запозичення міжнародного досвіду у сфері інклюзивної освіти, що сприяє підвищенню якості підготовки педагогів.

Важливим аспектом є організаційно-педагогічне забезпечення підготовки майбутніх учителів. Воно включає модернізацію освітніх програм, інтеграцію інклюзивної складової у зміст професійної підготовки, розвиток практичної підготовки студентів у закладах освіти з інклюзивним навчанням. Особливого значення набуває співпраця закладів вищої освіти з освітніми установами, що дозволяє забезпечити практичну спрямованість підготовки.

Разом із тим, процес підготовки майбутніх учителів до організації інклюзивного освітнього середовища супроводжується низкою викликів, зокрема недостатнім рівнем матеріально-технічного забезпечення, обмеженими можливостями практичної підготовки та необхідністю підвищення кваліфікації викладачів. У цьому контексті важливим є впровадження системного підходу до реформування педагогічної освіти з урахуванням сучасних вимог та глобальних тенденцій.

Отже, підготовка майбутніх учителів до організації інклюзивного освітнього середовища в умовах глобалізаційних змін є важливим напрямом розвитку освітньої системи. Її ефективність залежить від комплексного поєднання теоретичної та практичної підготовки, впровадження інноваційних технологій та адаптації міжнародного досвіду, що сприятиме формуванню конкурентоспроможного та професійно підготовленого педагога.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Самойленко, О. В., & Новгородська, Ю. Г. (2025). Підготовка майбутніх учителів у системі вищої освіти як проблема дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців. *Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)*, (1), 206-217.
2. Гонтар З.Г., Ткачов В.П. (2025). Глобалізаційні тенденції та їх вплив на підготовку вчителів до інклюзивного навчання. *Освітні Обрії. Том 61 № 2. -- С. 80--84. DOI: <https://doi.org/10.15330/obrii.61.2.80-84>*
3. Ткачов, В. (2025). Підготовка майбутніх педагогів до створення інклюзивного освітнього середовища в контексті глобалізації. *Інновації в освіті*, (1 (1)), 39-46.

СЕКЦІЯ 2. ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

УДК 821.161.2-1-029:1+2

Савченко Ірина Віталіївна

*кандидатка філологічних наук, доцентка
професорка кафедри української літератури Українського державного університету імені
Михайла Драгоманова (Київ)*

**РЕЛІГІЙНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ ПОЕТИЧНОЇ
ТВОРЧОСТІ ОЛЕКСАНДРА ГОШИЛИКА**

Олександр Гошилик (1995-2022) – письменник, військовий Національної гвардії України, який зник безвісти під Бахмутом [2]. Він почав писати вірші під час участі в АТО, а його дебютна збірка прози та поезії «Міст через вічність» вийшла у 2016 році.

На сьогодні ще немає досліджень літературного доробку Олександра Гошилика та детального аналізу його поезій. Тож осмислення хоча б окремих аспектів його поезій, зокрема тих, що розробляють мотиви смерті та Воскресіння, є на часі.

Поезії Олександра Гошилика тісно переплетені із християнськими символами: Бог, рай, душа, Воскресіння. Його ліричний герой – alter ego автора – довіряє Господу, розмовляє з ним і радиться. Однак поряд з християнськими мотивами у текстах поета трапляються і образи скандинавської міфології («Друзям»).

Варто зазначити, що митець сприймає Господа як творця: «В руках у Бога «я» лиш інструмент» [1], а також тут присутній певний мотив підкорення та віра в те, що існує доля, яку створює та якою керує Бог: «Вберегти я не можу. \ Вберігає людей тільки Бог.» [1]. Глибокою вірою просякнуті рядки, що транслюють повагу до Творця та ідею поклоніння і чистої віри: «А там, із Богом, маєш Божу силу. / Такий Закон є нашого

Буття. / Тоді лиш чує Він твою молитву, / Коли Йому присвячуєш життя».
[1]

Цікавим з боку релігійного та філософського контексту є твір «Священик і мольфар», де ведеться бесіда між двома людьми з різним світобаченням. Починається твір із роздумів священика: «Чи може бути світ, в якому одне добро? / Яким він бути може, як подолаєм зло?» [1]. Священик задумався про те, чому якщо Бог всесильний, у світі існує зло: «Якщо мій Бог всесильний, то нащо плодить зло? / Чому ж Божа Воля не родить лиш добро?» [1], — з цього моменту між двома героями виникає діалог традицій: християнської, яка прагне абсолютного добра і миру, та філософської, що визнає дуальність буття. Відповідь на питання священика така: «Як не було б конфлікту, то світ здолав б комфорт. / Герой би не покинув у бурю морський порт. / Історія б не мала початку і кінця. / І світ би більш не прагнув до Істини Творця». [1]

Екзистенційність цього уривка вияскравлює ідею пошуку людиною свого «Я» у моменти викликів і життєвих випробувань, які і формують людську особистість.

Іманентність Бога, його всюдисущість осмислюється поетом через образ Мольфара, який твердить: «Бо Бог — це не ідея, в книжках чи головах. / Його не знайдеш в храмі, чи у святих рядках. / Він не сидить на небі, й із неба не гримить. / Він наш Творець, й від того, Він творить нашу Мить». [1]

Образ раю є традиційним для поезій автора, У Словнику української мови подається декілька тлумачень цього поняття: 1) за релігійними уявленнями це «...місце, де блаженствують праведники після смерті», 2) переносне значення: «Красива, благодатна місцевість» [3]. О. Гошилик вживає цей образ в обох значеннях, наприклад: «Я дрімбою заграю серед лісу, /покличу кожного у свій глибокий рай.» [48], — автор асоціює рай із лісом та місцем свого спокою.

Образ пекла у текстах О.Гошилика асоціюється з війною: «І над пеклом війни...», «Неси мене в бій, у самісіньке пекло.» [1] Письменник змальовує війну як місце страждань, болю і мук, адже пекло в християнській традиції - символ найгіршого і найжахливішого місця у світі. У рядках: «Страждання вже внизу, я бачу світ навколо. / Із пекла вийшов дух на небес.» [1] війна - це пеклом, а воїни, що побували на війні, – вознесуться на небеса, тобто в рай.

Традиційно для української поезії поет звертається до жанру молитви, яка у нього – в умовах фронтової напруги і постійної загрози смерті – постає то з відчаю, то з віри у вищі сили : «Молю я про мир, немов голий жебрак», «Я прошу у молитвах, щоб вберіг він моїх любих друзів» [1].

Екзистенційна криза особистості проявляється у рядках: «Так рветься моє серце, болить моя душа. / Навіщо в цьому часі на світ родився я?» [1]. Ліричний героя не може прийняти реальність, в якій існує, у нього виникають сумніви щодо того, чи був він створений, чи готовий до подій свого часу. Це нерозуміння може стосуватися як зовнішнього світу, так і власної долі та місця в ньому.

В контексті ідеї свободи О.Гошилик інтерпретує смерть як звільнення від земних страждань, тому вона не страшить і не здається завершенням життя: «Дивлюся на Смерть — і бачу я радість:/ подих Свободи крізь неї летить.» [1]

Екзистенційне питання смерті і відродження яскраво відображене у творчості письменника. У його текстах ми помітили тенденцію до того, що письменник вірить в реінкарнацію та не вважає смерть завершенням життя, а навпаки описує цю подію в людському житті як портал, перехід в інший вимір існування. Автор демонструє фізичну смерть як завершення лише тілесного етапу, проте душа, відокремлена від тіла, продовжує свій шлях у вічності. Особливо яскраво це простежується в

образах зустрічі з другом «на просторах небесних», де «з серцем кохається рай» [1], а також у постійному зверненні до неба, Бога, зоряного простору як символів безсмертя.

Письменник обрав собі псевдонім Клятий Мольфар, який має символічне значення та увиразнює внутрішній стан письменника, де слово «клятий» асоціюється не з прокляттям, а із завзятістю, незламністю, натомість «мольфар» є прямою асоціацією до гуцульської мудрості та обдарованості. Поет сприймав себе як провідника між матеріальним та духовним світом, що і пояснює зацікавленість релігійно-філософською тематикою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Warrior of Wisdom – Telegram-канал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://t.me/warrior109wisdom>
2. Гошилик Олександр Вікторович — Вікіпедія. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Гошилик_Олександр_Вікторович (дата звернення: 21.03.2026)
3. Словник української мови: в 11 т. / ред. кол.: акад. АН УРСР І. Білодід (голова), к. філол. н. А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк та ін. Київ: Наук. думка, 1980. 700 с.

СЕКЦІЯ 3. ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

УДК 159.9:316.6

Криштанович Світлана Володимирівна*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та психології,
Львівський державний університет
фізичної культури імені Івана Боберського***ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ РЕСУРС
СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

У сучасних умовах розвитку суспільства проблема соціальної адаптації здобувачів вищої освіти набуває особливої актуальності. Соціальні трансформації, інформаційне перевантаження та високий рівень невизначеності зумовлюють необхідність швидкої інтеграції студентської молоді в нове освітнє середовище. У цьому контексті соціальна адаптація постає як складний, багатовимірний і динамічний процес, що забезпечує ефективне функціонування особистості та її психологічне благополуччя.

Соціальна адаптація розглядається як процес активної взаємодії особистості з середовищем, що передбачає узгодження індивідуальних потреб, цінностей і можливостей із вимогами соціального контексту. Вона охоплює когнітивний, емоційний і поведінковий компоненти, які забезпечують ефективну діяльність у нових умовах та сприяють особистісному розвитку, самореалізації й формуванню професійної ідентичності.

Сучасні дослідження засвідчують, що процес адаптації студентів ускладнюється під впливом стресових факторів, змін освітнього середовища та зростання психоемоційного навантаження. Зокрема, доведено, що недостатній рівень розвитку емоційних навичок може ускладнювати соціальну та академічну адаптацію особистості [1]. У

зв'язку з цим особливого значення набувають внутрішні психологічні ресурси, які забезпечують ефективність адаптаційних процесів.

Одним із ключових таких ресурсів є емоційний інтелект, який у сучасній психології визначається як здатність особистості розпізнавати, розуміти та регулювати емоції -- як власні, так і інших людей [2]. У межах здібнісної моделі емоційного інтелекту виокремлюють такі компоненти: сприйняття емоцій, використання емоцій у мисленні, розуміння емоцій та управління ними [3]. Ці здібності забезпечують ефективну міжособистісну взаємодію та адаптивну поведінку в соціальному середовищі.

Дослідження свідчать, що емоційний інтелект позитивно пов'язаний із розвитком соціальних навичок, емпатії та здатності до конструктивної взаємодії, що є важливими передумовами соціальної адаптації [4]. Особи з високим рівнем емоційного інтелекту демонструють кращу здатність до налагодження соціальних контактів, ефективнішого вирішення конфліктів і підтримання позитивних міжособистісних відносин.

Особливу роль емоційний інтелект відіграє у процесі подолання стресу, який є невід'ємною складовою студентського життя. Здатність до усвідомлення та регуляції емоцій дозволяє знижувати рівень тривожності, ефективно реагувати на труднощі та запобігати емоційному виснаженню. Встановлено, що емоційний інтелект є важливим чинником стресостійкості та адаптивної поведінки, оскільки забезпечує використання емоційної інформації для прийняття рішень і регуляції поведінки [5].

Таким чином, емоційний інтелект виступає важливим психологічним ресурсом соціальної адаптації здобувачів вищої освіти, оскільки забезпечує ефективну взаємодію з соціальним середовищем,

сприяє розвитку емоційної компетентності та підвищує здатність до подолання стресових ситуацій.

Соціальна адаптація здобувачів вищої освіти є складним процесом, що визначається як зовнішніми умовами, так і внутрішніми ресурсами особистості. Одним із ключових чинників успішної адаптації виступає емоційний інтелект, який забезпечує здатність до саморегуляції, ефективної міжособистісної взаємодії та конструктивного подолання труднощів. Розвиток емоційного інтелекту є перспективним напрямом підвищення рівня адаптації студентів та їх психологічного благополуччя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Salovey P., Mayer J. D. Emotional intelligence // *Imagination, Cognition and Personality*. 1990. Vol. 9, № 3. P. 185--211.
2. Mayer J. D., Salovey P. What is emotional intelligence? // *Emotional development and emotional intelligence: Implications for educators* / ed. by P. Salovey, D. Sluyter. New York : Basic Books, 1997. P. 3--31.
3. Mayer J. D., Salovey P., Caruso D. R. Emotional intelligence: Theory, findings, and implications // *Psychological Inquiry*. 2004. Vol. 15, № 3. P. 197--215.
4. Ding C, Ramdas M, Mortillaro M. Editorial: Emotional intelligence in applied settings: approaches to its theoretical model, measurement, and application. *Front Psychol*. 2024 Mar 7;15:1387152. doi: 10.3389/fpsyg.2024.1387152. PMID: 38515968; PMCID: PMC10955050.
5. Bru-Luna LM, Martí-Vilar M, Merino-Soto C, Cervera-Santiago JL. Emotional Intelligence Measures: A Systematic Review. *Healthcare (Basel)*. 2021 Dec 7;9(12):1696. doi: 10.3390/healthcare9121696. PMID: 34946422; PMCID: PMC8701889.

СЕКЦІЯ 7. ЮРИДИЧНІ НАУКИ

УДК 347.97:340.13

Рубінський Михайло Михайлович*аспірант кафедри правоохоронної діяльності**Навчально-наукового юридичного інституту**Карпатського національного університету ім.В.Стефаника**м. Івано-Франківськ, Україна***ЗМІНА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ПІДСУДНОСТІ ЯК АНТИКРИЗОВИЙ
МЕХАНІЗМ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ**

В умовах воєнного стану система правосуддя України опинилася перед безпрецедентним викликом: необхідністю одночасно зберегти безперервність судового захисту, гарантувати безпеку учасників процесу та забезпечити інституційну стійкість судової влади. У таких обставинах особливого значення набуває зміна територіальної підсудності судових справ як спеціальний антикризовий механізм, спрямований на недопущення паралічу судочинства в регіонах, де суди не можуть функціонувати через бойові дії, окупацію, загрозу життю та здоров'ю працівників суду або руйнування інфраструктури. Нормативною основою цього механізму є частина сьома статті 147 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», викладена в новій редакції Законом № 2112-ІХ від 3 березня 2022 року, яка передбачила можливість зміни територіальної підсудності у разі неможливості здійснення правосуддя відповідним судом [1]. Відповідне рішення ухвалюється Вищою радою правосуддя за поданням Голови Верховного Суду, а якщо Вища рада правосуддя не може здійснювати це повноваження, — Головою Верховного Суду. Сутність цього механізму полягає не лише в адміністративному «переміщенні» справ з одного суду до іншого, а у створенні правового інструменту кризового управління, який дозволяє системі правосуддя адаптуватися до надзвичайних умов без відмови від

принципу доступу до суду. Уже 8 березня 2022 року Верховний Суд видав розпорядження № 2/0/9-22 про зміну територіальної підсудності судових справ в умовах воєнного стану, що стало одним із перших практичних кроків з антикризової стабілізації судової системи [2]. Надалі такі рішення застосовувалися неодноразово щодо судів, розташованих на територіях активних бойових дій або тимчасової окупації. Так це підтверджує, що зміна територіальної підсудності стала не винятковим, а системним інструментом реагування на воєнні загрози. Антикризовий потенціал зміни територіальної підсудності проявляється у кількох вимірах. По-перше, вона забезпечує функціональну безперервність правосуддя, оскільки унеможливорює ситуацію, коли громадяни фактично позбавляються права на звернення до суду через припинення роботи конкретної судової установи. По-друге, такий механізм сприяє організаційній гнучкості судової системи, дозволяючи швидко перерозподіляти процесуальне навантаження між судами. По-третє, він виконує безпекову функцію, оскільки мінімізує ризики для суддів, працівників апарату суду та учасників процесу. Нарешті, зміна підсудності має і символічне значення: вона демонструє, що держава навіть в умовах війни не відмовляється від обов'язку забезпечувати право на справедливий суд, а лише трансформує механізми його реалізації.

Разом із тим застосування цього інструменту породжує низку правових і організаційних проблем. Передусім ідеться про ризик ускладнення доступу до правосуддя для осіб, які змушені взаємодіяти із судом, розташованим в іншому регіоні. Формальне збереження можливості судового розгляду не завжди означає реальну доступність такого розгляду, особливо якщо учасники процесу не мають стабільного інтернет-зв'язку, можливості безпечно пересуватися або належного доступу до електронних сервісів. Додатковою проблемою є перевантаження судів, яким передаються справи з інших територій, що

може позначатися на строках розгляду та якості процесуального адміністрування. У цьому сенсі антикризовий механізм зміни підсудності потребує постійного балансування між оперативністю рішень та збереженням стандартів справедливого судочинства.

Окремої уваги заслуговує питання правової визначеності. Для ефективності такого механізму важливо, щоб учасники справи своєчасно й достовірно отримували інформацію про те, який саме суд уповноважений розглядати їхню справу. Саме тому законодавець у 2022 році додатково врегулював питання інформування про судові справи та проведення зборів суддів в умовах воєнного чи надзвичайного стану, що свідчить про комплексний характер адаптації судової системи до кризових умов [3]. Належне інформування сторін, доступність офіційних повідомлень і зрозумілість процедур зміни підсудності є не допоміжним, а ключовим елементом довіри до правосуддя. Водночас зміна територіальної підсудності не повинна розглядатися як універсальне або самодостатнє рішення. Її ефективність прямо залежить від розвитку електронного судочинства, цифрових каналів комунікації, належного кадрового забезпечення судів-приймачів та координації між органами суддівського врядування. Без цих складових навіть законодавчо досконалий механізм ризикує перетворитися на суто формальний інструмент. Тому в сучасних умовах доцільно розглядати зміну територіальної підсудності як елемент ширшої моделі антикризового управління правосуддям, яка включає резервні канали процесуальної комунікації, дистанційні форми участі, гнучке адміністрування судових потоків і постійний моніторинг безпекової ситуації.

Отже, зміна територіальної підсудності в умовах воєнного стану є виправданим і необхідним антикризовим механізмом здійснення правосуддя. Вона дозволяє зберегти дієвість судової влади в умовах воєнної загрози, забезпечує безперервність судового захисту та

підтверджує адаптивність правової системи України до екстремальних обставин. Разом з тим її подальший розвиток має ґрунтуватися на засадах правової визначеності, реальної доступності правосуддя, процесуальної рівності сторін та інституційної стійкості судової системи. Саме за таких умов зміна територіальної підсудності виступатиме не лише тимчасовою реакцією на кризу, а й важливим елементом сучасної моделі судового управління в державі, що протистоїть війні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності правоохоронних органів у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та інших злочинів у сфері обігу наркотичних засобів : Закон України від 26.01.2022 № 2011-IX. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2112-20#Text> (дата звернення: 13.03.2026).
2. Розпорядження про визначення територіальної підсудності справ : Розпорядження Голови Верховного Суду. Офіційний вебпортал Судової влади України / Верховний Суд. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/terutor_pidsudnist/ (дата звернення: 15.03.2026).
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей провадження у справах про встановлення факту народження або смерті особи в умовах воєнного чи надзвичайного стану та на тимчасово окупованих територіях України : Закон України від 01.07.2022 № 2345-IX. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2461-20#Text> (дата звернення: 15.03.2026).

СЕКЦІЯ 8. ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

УДК 35.08:005.336.2:004

Захарук Назарій Васильович*аспірант кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва
Навчально-наукового інституту економіки і менеджменту,
Національний університет «Львівська політехніка»***СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ
ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ
ІННОВАЦІЙ ТА СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Сучасні трансформаційні процеси в публічному управлінні, зумовлені цифровізацією, інноваційним розвитком та зростанням вимог до якості надання адміністративних послуг, актуалізують проблему формування ефективної системи професійного зростання державних службовців. Динаміка технологічних змін вимагає від персоналу органів влади не лише належного рівня фахової підготовки, а й здатності до безперервного навчання, адаптації до нових управлінських підходів, опанування цифрових інструментів та інноваційних методів роботи [1-4].

Професійне зростання державних службовців слід розглядати як системний, безперервний процес розвитку компетентностей, знань, навичок і професійних якостей, що забезпечують ефективне виконання посадових обов'язків в умовах модернізації державного управління. Впровадження сучасних технологій у діяльність органів влади суттєво змінює характер управлінської праці, зумовлює появу нових функцій, пов'язаних з аналітикою даних, електронним документообігом, використанням інформаційних систем, платформ електронного урядування та цифрових сервісів. У цих умовах система забезпечення професійного зростання має ґрунтуватися на компетентнісному підході, який передбачає формування цифрових, управлінських, комунікативних

та аналітичних компетентностей. Особливого значення набувають навички роботи з інформаційними ресурсами, здатність до критичного мислення, управління змінами та прийняття рішень на основі даних. Важливою складовою такої системи є організація безперервного професійного навчання, підвищення кваліфікації та перепідготовки державних службовців із використанням сучасних освітніх технологій. Дистанційне навчання, онлайн-платформи, інтерактивні курси, симуляційні моделі та цифрові тренінги дозволяють забезпечити гнучкість і доступність освітнього процесу, що особливо актуально в умовах швидких змін. Інноваційні технології сприяють не лише модернізації освітнього процесу, а й створенню ефективних інструментів оцінювання професійного розвитку. Електронні портфоліо, автоматизовані системи оцінювання компетентностей, індивідуальні траєкторії навчання дають змогу персоналізувати процес професійного зростання та підвищити його результативність.

Система професійного зростання повинна також включати механізми мотивації державних службовців до саморозвитку. Важливу роль відіграють прозорі процедури кар'єрного просування, визнання досягнень, матеріальне та нематеріальне стимулювання, формування культури інноваційності в органах влади. Заохочення до використання новітніх технологій та підтримка ініціативності сприяють підвищенню рівня професійної активності персоналу.

Окрему увагу слід приділити ролі керівництва у формуванні середовища, сприятливого для професійного розвитку. Лідерство, орієнтоване на інновації, підтримка навчальних ініціатив, створення умов для обміну досвідом та знаннями є важливими чинниками ефективного функціонування системи професійного зростання. Впровадження сучасних технологій у систему управління персоналом державної служби дозволяє автоматизувати процеси планування кар'єри, обліку результатів

навчання, моніторингу компетентностей та формування кадрового резерву. Це сприяє підвищенню прозорості, об'єктивності та ефективності кадрової політики.

Таким чином, система забезпечення професійного зростання державних службовців в умовах впровадження інновацій та сучасних технологій має комплексний характер і поєднує організаційні, освітні, мотиваційні та технологічні складові. Її ефективність визначається здатністю адаптуватися до змін, забезпечувати безперервний розвиток персоналу та формувати високий рівень професійної компетентності.

Отже, реалізація такої системи сприятиме підвищенню якості публічного управління, ефективності діяльності органів влади та зміцненню довіри громадян до державних інституцій. В умовах цифрової трансформації саме професійно підготовлений, інноваційно орієнтований державний службовець стає ключовим ресурсом розвитку сучасної держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Руснак, А. (2024). Зарубіжний досвід використання сучасних технологій управління людськими ресурсами у сфері державної служби. *Аспекти публічного управління*, 12(3), 45-49.
 2. Крушельницька, Т., & Пригородова, С. (2010). Удосконалення системи професійного навчання державних службовців: інноваційно-інформаційний аспект. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, (4), 49-57.
 3. Заболотенко, Д., & Герасимюк, К. (2024). Цифрова трансформація місцевого самоврядування та розвиток професійних компетентностей посадових осіб місцевого самоврядування. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Екологія. Публічне управління та адміністрування»*, (1 (5)), 71-78.
 4. Шевчук, О. М., Ковтун, М. С., & Спасенко, В. О. (2021). Деякі аспекти запровадження інноваційних технологій управління персоналом на державній службі. *Юридичний бюлетень*. 2023, 29, 280-287.
-

УДК 658.56:338.45:330.341.1

Комаровський Володимир Іванович*аспірант кафедри менеджменту організацій
Навчально-наукового інституту економіки і менеджменту,
Національний університет «Львівська політехніка»*

РОЗВИТОК СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Сучасний розвиток промислових підприємств відбувається під впливом інноваційних перетворень та процесів глобалізації, що формують нові вимоги до якості продукції, ефективності виробництва та конкурентоспроможності на світових ринках. У цих умовах система управління якістю стає стратегічним інструментом забезпечення стабільного функціонування підприємств, їх здатності адаптуватися до динамічних змін зовнішнього середовища та впроваджувати інноваційні підходи у виробничу діяльність [1-4].

Глобалізація економічних процесів посилює конкуренцію між виробниками, уніфікує вимоги до стандартів якості, стимулює впровадження міжнародних норм та регламентів. Для промислових підприємств це означає необхідність постійного вдосконалення внутрішніх процесів, оптимізації ресурсів та забезпечення відповідності продукції світовим стандартам. У цьому контексті система управління якістю виступає механізмом інтеграції інноваційних рішень у виробничі та управлінські процеси.

Інновації відіграють важливу роль у розвитку системи управління якістю, оскільки сприяють модернізації технологій, автоматизації контролю якості, впровадженню цифрових засобів моніторингу виробництва та аналітики даних. Використання сучасних інформаційних

систем дозволяє підвищити точність оцінювання показників якості, своєчасно виявляти відхилення та оперативно приймати управлінські рішення.

Система управління якістю на промислових підприємствах повинна мати комплексний характер і охоплювати всі етапи виробничого циклу: від проєктування продукції до її реалізації та післяпродажного обслуговування. Такий підхід забезпечує формування єдиної політики якості, орієнтованої на потреби споживачів та вимоги ринку. Важливим аспектом розвитку системи управління якістю є впровадження процесного підходу, що передбачає чітке визначення функцій, відповідальності та взаємозв'язків між підрозділами підприємства. Це сприяє підвищенню прозорості управління, зниженню виробничих ризиків та підвищенню ефективності використання ресурсів.

Важливим напрямом удосконалення системи управління якістю в умовах інновацій та глобалізації є впровадження принципів ризик-орієнтованого мислення та превентивного управління. Ідентифікація потенційних загроз для якості продукції, оцінювання виробничих і технологічних ризиків, розроблення превентивних заходів дозволяють підприємствам не лише своєчасно реагувати на відхилення, а й запобігати їх виникненню. Такий підхід забезпечує підвищення надійності виробничих процесів, зниження витрат, пов'язаних із браком та переробкою, а також сприяє формуванню стабільної репутації підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Значну роль у забезпеченні якості відіграє кадровий потенціал підприємства. Підготовка персоналу, формування культури якості, мотивація працівників до дотримання стандартів та впровадження інновацій є невід'ємними складовими ефективної системи управління якістю. Умови глобалізації вимагають від працівників високого рівня

професійної компетентності та готовності працювати з новітніми технологіями.

Сучасні тенденції розвитку промисловості передбачають інтеграцію систем управління якістю з екологічними, енергетичними та безпековими стандартами. Це дозволяє формувати комплексну систему управління, що відповідає принципам сталого розвитку та соціальної відповідальності бізнесу.

Інформаційні технології відкривають нові можливості для розвитку системи управління якістю. Автоматизовані системи контролю, цифрові датчики, програмне забезпечення для аналізу виробничих процесів забезпечують безперервний моніторинг показників якості та сприяють підвищенню ефективності управління.

Таким чином, розвиток системи управління якістю на підприємствах промисловості в умовах інновацій та глобалізації є необхідною умовою забезпечення їх конкурентоспроможності та стійкого розвитку. Інтеграція інноваційних технологій, удосконалення управлінських процесів, підвищення кваліфікації персоналу та орієнтація на міжнародні стандарти формують сучасну модель управління якістю, здатну забезпечити високі результати діяльності підприємств на глобальному ринку. Ефективна система управління якістю стає не лише інструментом контролю, а й засобом стратегічного розвитку підприємства, сприяючи впровадженню інновацій, підвищенню продуктивності та задоволенню потреб споживачів у продукції високої якості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончар, М. Ф., Грибик, І. І., & Комаровський, В. І. (2023). Розвиток системи управління якістю підприємств харчової промисловості на засадах інновацій в умовах глобалізації. Академічні візії, (26).
2. Криворучко, Н. В. (2009). Інвестиційно-інноваційний розвиток промисловості в умовах глобалізації: теоретичний базис та зміст поняття. Серія В. Економіка і право №, 219.

3. Балдинюк, В., & Балдинюк, В. (2025). Управління конкурентоспроможністю агропромислового комплексу в умовах глобалізації. Економіка та суспільство, (78).
4. Уткіна, Ю. М., & Остапюк, Б. Я. (2018). Інноваційний розвиток у механізмі забезпечення глобальної конкурентоспроможності підприємств. Вісник економіки транспорту і промисловості, (61).

УДК 330

Онушканич Олег Ярославович

*аспірант кафедри менеджменту організації
Навчально-наукового інституту економіки і менеджменту,
Національний університет «Львівська політехніка»*

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах цифровізації економіки підприємства функціонують у середовищі постійних змін, що вимагає підвищення гнучкості, швидкості прийняття рішень та ефективності використання ресурсів. Традиційні підходи до організації бізнес-процесів поступово втрачають свою результативність, що обумовлює необхідність їх трансформації на основі цифрових технологій. Використання сучасного інструментарію цифрової трансформації дозволяє не лише автоматизувати окремі операції, а й забезпечити комплексне вдосконалення діяльності підприємства та підвищення його конкурентоспроможності.

Цифрова трансформація бізнес-процесів у сучасних умовах трактується як комплексне й багатовимірне явище, що виходить далеко за межі простого впровадження новітніх технологічних рішень. Воно охоплює докорінну зміну підходів до управління підприємством - від стратегічного рівня та організації виробництва до формування адаптивних механізмів взаємодії з клієнтами, постачальниками й партнерами. У ході таких змін трансформуються бізнес-моделі,

переосмислюються трудові відносини, а також модернізуються принципи створення і розподілу доданої вартості. Зміст цифрової трансформації розкривається через взаємопов'язаний вплив економічних, технологічних, організаційних і соціальних складових, які разом забезпечують якісне оновлення бізнес-середовища. Її розвиток зумовлюється як зовнішніми чинниками (посилення глобальної конкуренції, зростання попиту на цифрові сервіси, активізація державних ініціатив у сфері цифровізації), так і внутрішніми мотивами підприємств (необхідність підвищення ефективності діяльності, скорочення витрат і посилення орієнтації на потреби клієнтів) [1].

Компанії активно впроваджують сучасні технологічні рішення з метою модернізації своїх бізнес-моделей, відкриття нових напрямів розвитку та задоволення актуальних суспільних потреб. Останніми роками динаміка поширення цифрових технологій свідчить про їх значний вплив на різні галузі, зокрема промисловість, аграрний сектор, медицину, енергетику та транспорт, які дедалі швидше інтегруються у цифрове середовище. Наразі спостерігається тенденція до активного прискорення цифрових перетворень на підприємствах, що зумовлено необхідністю відповідати сучасним ринковим вимогам. Водночас важливим є глибоке усвідомлення сутності цифрової трансформації, оскільки вона не обмежується лише впровадженням окремих технологічних рішень чи використанням популярних інструментів [2].

Інструментарій цифрової трансформації бізнес-процесів підприємств охоплює широкий спектр технологічних рішень, що забезпечують автоматизацію, інтеграцію та аналітичну підтримку управлінської діяльності. До ключових інструментів належать корпоративні інформаційні системи, зокрема ERP-рішення, які дозволяють об'єднати фінансові, виробничі та логістичні процеси в єдиному цифровому середовищі, а також CRM-системи, що забезпечують

ефективне управління взаємодією з клієнтами та формування персоналізованих пропозицій. Важливе місце займають інструменти бізнес-аналітики, які дають змогу обробляти значні обсяги даних, виявляти закономірності та підтримувати прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Окрім цього, активно використовуються хмарні технології, що забезпечують гнучкість доступу до ресурсів і зниження витрат на ІТ-інфраструктуру, а також технології роботизованої автоматизації процесів, які дозволяють мінімізувати участь людини у виконанні рутинних операцій. Не менш важливими є цифрові платформи для управління проєктами та командною взаємодією, що сприяють підвищенню узгодженості дій та прозорості бізнес-процесів. У сукупності такі інструменти формують цілісну цифрову систему підприємства, яка забезпечує підвищення продуктивності, оперативності реагування на зміни зовнішнього середовища та створення нових можливостей для розвитку бізнесу.

Важливо зазначити, що поряд із широкими можливостями цифрових інструментів існують певні ризики та виклики, які необхідно враховувати під час їх впровадження. Тому ефективність цифрової трансформації залежить не лише від вибору технологій, а й від здатності підприємства мінімізувати пов'язані з ними ризики.

У процесі впровадження цифрових рішень підприємства часто стикаються з ризиками, пов'язаними із забезпеченням безпеки. Використання сучасних технологій підвищує вразливість до кіберзагроз, що можуть спричинити несанкціонований доступ до даних, їх втрату або фінансові збитки. З метою зниження таких ризиків важливим є інвестування у захист інформаційних систем, а також формування відповідного рівня обізнаності персоналу щодо основ кібербезпеки. Крім того, цифрові перетворення супроводжуються змінами у нормативно-правовому полі, що зумовлює появу нових вимог до обробки та захисту

інформації, зокрема персональних даних клієнтів. У зв'язку з цим підприємства повинні своєчасно адаптувати свою діяльність до оновлених регуляторних умов та забезпечувати відповідність встановленим стандартам і правилам [3].

Отже, цифрова трансформація бізнес-процесів підприємств є необхідною умовою їх ефективного розвитку в сучасній економіці. Використання відповідного інструментарію сприяє оптимізації діяльності, підвищенню продуктивності та якості управлінських рішень. Водночас результативність таких змін залежить від комплексного підходу до їх впровадження, що передбачає поєднання технологічних рішень із організаційними та управлінськими перетвореннями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Булат В.Л., Миколенко Р.О., Дима О.О. Цифрова трансформація бізнес-процесів: особливості та передумови виникнення. «Економіка. Менеджмент. Бізнес». № 3, 2025. С. 4-10. DOI: 31673/2415-8089.2025.030110.
 2. 31673/2415-8089.2025.030110.
 3. Arbabi H. (2022) How digital transformation can change our business world for the better. Available at: <https://www.forbes.com/sites/forbesbusinesscouncil/2022/06/01/how-digital-transformation-can-change-our-business-world-for-the-better/?sh=4377bc137fa6>
 4. Івченко Є.А., Хімченко А.О. Цифрова трансформація систем управління бізнес-процесами на українських підприємствах. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. №
 5. (286), 2024. С. 45-50. DOI: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2024-286-6-45-50>
-

УДК 351:656:005.334

Сеньків Андрій Тарасович*аспірант кафедри маркетингу і логістики
Навчально-наукового інституту економіки і менеджменту,
Національний університет «Львівська політехніка»*

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ЛОГІСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ НОВИХ ЗАГРОЗ

Сучасний етап розвитку економіки характеризується зростанням рівня невизначеності, глобалізаційними процесами та появою нових загроз, що суттєво впливають на функціонування логістичної інфраструктури. В умовах воєнного стану, геополітичної нестабільності та порушення традиційних ланцюгів постачання питання управління ризиками логістичної інфраструктури набуває особливої актуальності. Ефективна організація логістичних процесів є важливою передумовою економічної безпеки держави та забезпечення її стійкого розвитку [1-4]. Логістична інфраструктура включає транспортні мережі, складські комплекси, інформаційні системи та інші елементи, що забезпечують рух товарів, послуг і ресурсів. У сучасних умовах вона зазнає впливу різноманітних ризиків, серед яких особливе місце займають військові, економічні, техногенні та кібернетичні загрози. Це зумовлює необхідність формування комплексного підходу до управління ризиками, що передбачає їх ідентифікацію, оцінювання та розробку ефективних механізмів реагування.

Управління ризиками логістичної інфраструктури є складним процесом, що включає використання економічних, організаційних та інформаційних інструментів. Важливим етапом є ідентифікація ризиків, яка дозволяє визначити потенційні загрози та їх джерела. Наступним кроком є оцінювання ризиків, що передбачає аналіз їх ймовірності та

можливих наслідків. На основі отриманих результатів здійснюється розробка заходів управління ризиками, спрямованих на їх мінімізацію або усунення.

Серед основних інструментів управління ризиками логістичної інфраструктури важливе місце займають диверсифікація логістичних маршрутів, створення резервних каналів постачання, розвиток складської інфраструктури та впровадження сучасних інформаційних систем управління. Такі заходи сприяють підвищенню стійкості логістичних систем та зниженню їх вразливості до зовнішніх впливів.

В умовах воєнного стану особливої актуальності набувають ризики фізичного знищення або пошкодження об'єктів логістичної інфраструктури, що безпосередньо впливає на безперервність постачання товарів і ресурсів. У зв'язку з цим важливим є впровадження заходів щодо підвищення стійкості інфраструктури, зокрема укріплення критично важливих об'єктів, створення альтернативних маршрутів транспортування, а також розвиток мобільних логістичних рішень. Додатково актуалізується необхідність оперативного реагування на кризові ситуації, що передбачає створення систем швидкого відновлення логістичних процесів та резервування ресурсів.

Особливого значення в умовах сучасних викликів набуває цифровізація логістичних процесів. Використання систем моніторингу, аналітичних платформ, технологій штучного інтелекту та великих даних дозволяє підвищити ефективність управління ризиками, забезпечити оперативність прийняття рішень та прогнозування можливих загроз. Цифрові інструменти сприяють підвищенню прозорості логістичних процесів та оптимізації використання ресурсів.

Крім того, в умовах нових загроз зростає значення кібербезпеки логістичної інфраструктури, оскільки цифрові системи управління стають об'єктами потенційних кібератак. Порушення роботи інформаційних

систем може призвести до збоїв у постачанні, втрати даних та значних економічних збитків. У цьому контексті важливим є впровадження сучасних засобів захисту інформації, постійний моніторинг кіберзагроз та підготовка фахівців, здатних забезпечити безпеку цифрових логістичних систем. Інтеграція кібербезпеки у загальну систему управління ризиками дозволить підвищити надійність та ефективність функціонування логістичної інфраструктури.

Важливим аспектом є також роль держави у забезпеченні безпеки логістичної інфраструктури. Державне управління має бути спрямоване на створення нормативно-правових умов для функціонування логістичних систем, розвиток транспортної інфраструктури, підтримку інвестицій та координацію діяльності різних суб'єктів господарювання. У цьому контексті особливого значення набуває державно-приватне партнерство, яке дозволяє залучати додаткові ресурси для розвитку логістичної інфраструктури.

Разом із тим, управління ризиками логістичної інфраструктури супроводжується низкою викликів, зокрема недостатнім рівнем фінансування, обмеженими можливостями модернізації інфраструктури та необхідністю адаптації до швидких змін зовнішнього середовища. У зв'язку з цим важливим є впровадження стратегічного підходу до управління, що передбачає довгострокове планування та врахування можливих сценаріїв розвитку подій.

Отже, управління ризиками логістичної інфраструктури в умовах нових загроз є ключовим елементом забезпечення економічної безпеки держави. Формування ефективних механізмів управління ризиками, впровадження інноваційних технологій та активна роль держави сприятимуть підвищенню стійкості логістичних систем та їх адаптації до сучасних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Павлов, К., Тоцька, О., Бортник, А., Бурцев, О., & Мороз, О. (2025). Стратегія розвитку логістики в Україні за умов ризиків та загроз. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*, (342 (3 (2))).
 2. Шишкін, В., & Онищенко, О. (2025). Ефективність прийняття управлінських рішень в умовах воєнного стану для забезпечення стійкості економіки логістичних систем вітчизняних підприємств. *Сталий розвиток економіки*, (4 (55)), 197-205.
 3. Литвишко, Л. О., Тетірко, В. О., Заїка, Ю. Л., & Луговцов, А. С. (2025). Управління ризиками як ключовий елемент антикризового стратегічного планування бізнесу та підприємств в умовах війни. *Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки», серія «Технічні науки»*.--2025. -- Вип, 60(1), 169-181.
 4. Вакуленко, В., Лю, Ю., & Лю, С. (2025). Система ризик-менеджменту логістичних систем в умовах воєнного стану України. *Сталий розвиток економіки*, (3 (54)), 296-300.
-

УДК 330.341.1:334.72:338.242

Хавич Андрій Романович

*аспірант кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва
Навчально-наукового інституту економіки і менеджменту,
Національний університет «Львівська політехніка»*

ДЕРЖАВНЕ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРЕЗ МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНО- ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Інноваційна діяльність підприємств є ключовим чинником підвищення конкурентоспроможності національної економіки, забезпечення технологічного оновлення виробництва та формування доданої вартості. В умовах глобалізації, цифрової трансформації та посилення міжнародної конкуренції роль держави у створенні сприятливого інституційного середовища для інновацій суттєво зростає. Одним із найбільш ефективних інструментів такого впливу виступає механізм державно-приватного партнерства (ДПП), який поєднує ресурси, компетенції та інтереси держави і бізнесу задля досягнення спільних інноваційних цілей [1-4]. Державно-приватне партнерство розглядається як довгострокова форма співпраці між державними

органами та приватними структурами, спрямована на реалізацію суспільно значущих проєктів із розподілом ризиків, відповідальності та вигод. У контексті стимулювання інноваційної активності підприємств ДПП створює умови для залучення приватних інвестицій у науково-дослідні розробки, впровадження новітніх технологій, модернізацію інфраструктури та розвиток високотехнологічних секторів економіки.

Важливою перевагою ДПП є можливість подолання обмеженості бюджетних ресурсів за рахунок мобілізації приватного капіталу. Держава, зі свого боку, забезпечує нормативно-правову підтримку, гарантії стабільності, податкові стимули, доступ до інфраструктури та інституційну координацію. Такий синергетичний ефект дозволяє мінімізувати інноваційні ризики для бізнесу, що є критичним чинником для активізації інноваційної діяльності підприємств.

Механізми ДПП у сфері інновацій можуть реалізовуватися у різних формах: створення індустріальних та технологічних парків, інноваційних кластерів, науково-дослідних центрів, бізнес-інкубаторів, спільних лабораторій, а також у межах концесійних та контрактних моделей співпраці. Особливе значення мають проєкти, спрямовані на комерціалізацію результатів наукових досліджень, трансфер технологій та інтеграцію науки, освіти і виробництва.

Світовий досвід демонструє високу ефективність використання ДПП для стимулювання інновацій. У низці країн Європейського Союзу механізми партнерства активно застосовуються для розвитку цифрової інфраструктури, «зеленої» енергетики, біотехнологій та високотехнологічного виробництва. ДПП дозволяє державі виступати каталізатором інноваційних процесів, знижуючи бар'єри входу для приватного сектору в інноваційні проєкти з високим рівнем невизначеності.

Для України впровадження механізмів ДПП у сфері інноваційної діяльності набуває особливої актуальності в умовах відновлення економіки, інтеграції до європейського економічного простору та необхідності структурної модернізації промисловості. Наявність наукового потенціалу, кваліфікованих кадрів та підприємницької ініціативи створює передумови для формування ефективної моделі взаємодії держави та бізнесу у сфері інновацій.

Водночас ефективність ДПП значною мірою залежить від якості інституційного середовища. Необхідним є удосконалення законодавчої бази, спрощення процедур реалізації партнерських проєктів, забезпечення прозорості відбору інвесторів, формування механізмів державних гарантій та страхування інноваційних ризиків. Важливо також забезпечити належний рівень координації між органами влади, науковими установами та підприємствами. Окремої уваги потребує питання фінансових стимулів у межах ДПП: податкові пільги для інноваційних підприємств, грантові програми, пільгове кредитування, співфінансування дослідницьких проєктів. Такий комплекс заходів сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості інноваційної діяльності та формуванню довгострокових партнерських відносин.

Таким чином, державно-приватне партнерство виступає дієвим інструментом державного стимулювання інноваційної активності підприємств. Поєднання ресурсного потенціалу держави та бізнесу створює передумови для реалізації масштабних інноваційних проєктів, підвищення технологічного рівня виробництва та забезпечення сталого економічного розвитку. Формування ефективної системи ДПП у сфері інновацій є стратегічним завданням державної політики та важливим чинником підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Романюк, О. (2024). Фінансові механізми підтримки інноваційно-інвестиційного розвитку агропромислових підприємств. *Development Service Industry Management*, (3), 260-267.
2. Узунов, В. В. (2013). Обґрунтування механізму державно-приватного партнерства в регіоні. *Інвестиції: практика та досвід*, (20), 118-121.
3. Іголкін, І. В. (2011). Роль державно-приватного партнерства у формуванні інноваційної політики розвинутих країн. *Наукові праці НДФІ*, (1), 114-127.
4. Білий, О. І. (2012). Механізм державно-приватного партнерства у стимулюванні інвестиційної активності та структурної модернізації економіки України. *Економіка і право* № 2/2012, 193-200.

СЕКЦІЯ 9. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

УДК 352:334.72

Росипайло Ігор Ярославович*аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу
м. Івано-Франківськ, Україна***ПАРТНЕРСТВО ВЛАДИ, БІЗНЕСУ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ У
СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ**

Партнерство влади, бізнесу та громадськості у системі місцевого економічного розвитку є однією з ключових передумов формування спроможної, конкурентоспроможної та соціально стійкої територіальної громади. У сучасних умовах місцевий економічний розвиток уже не може забезпечуватися виключно зусиллями органів місцевого самоврядування, оскільки ефективність розвитку територій дедалі більше залежить від здатності різних суб'єктів об'єднувати ресурси, узгоджувати інтереси та діяти на основі спільного бачення [1]. Саме тому партнерська взаємодія влади, підприємницького середовища та громадськості виступає не лише інструментом координації окремих ініціатив, а й важливим механізмом стратегічного управління розвитком громади. Актуальність цієї теми зумовлена тим, що в умовах децентралізації, економічної нестабільності, воєнних викликів, міграції населення та обмеженості фінансових ресурсів громади змушені шукати нові моделі мобілізації внутрішнього потенціалу. У такій ситуації партнерство стає основою для вироблення збалансованих управлінських рішень, підвищення довіри між суб'єктами місцевого розвитку та формування сприятливого середовища для інвестицій, підприємництва та соціальних інновацій. Влада у цій системі виконує координуючу, регуляторну та стратегічну функцію, створюючи правові, організаційні та інституційні умови для розвитку території.

Саме органи місцевого самоврядування затверджують програми соціально-економічного розвитку, визначають пріоритети, формують місцеву політику підтримки підприємництва, забезпечують розвиток інфраструктури та створюють механізми участі жителів у прийнятті рішень. Однак без активної участі бізнесу та громадськості ці функції часто залишаються формальними або недостатньо результативними. Бізнес є основним джерелом економічної активності на місцевому рівні, адже саме він забезпечує створення робочих місць, сплату податків, впровадження інновацій, розвиток ринку товарів і послуг та формування інвестиційної привабливості території. Підприємницький сектор найкраще відчуває реальні економічні ризики, бар'єри та перспективи розвитку, тому його участь у стратегічному плануванні місцевого розвитку є необхідною умовою вироблення адекватної економічної політики. Громадськість, зі свого боку, виступає носієм суспільних інтересів, каналом зворотного зв'язку між владою і мешканцями, а також важливим учасником контролю за реалізацією місцевих програм. Громадські організації, ініціативні групи, професійні спільноти та активні жителі можуть не лише виявляти проблеми, а й пропонувати конкретні рішення, мобілізувати людей до участі в розвитку громади, реалізовувати соціальні та освітні проєкти, підтримувати локальні ініціативи. Саме тому ефективне партнерство передбачає не домінування одного із суб'єктів, а їхню взаємодію на засадах взаємної відповідальності, відкритості, довіри та орієнтації на спільний результат [2]. Важливою особливістю такого партнерства є те, що воно дозволяє поєднувати різні види ресурсів: владні повноваження, фінансові можливості, професійну експертизу, громадську підтримку, інформаційний потенціал і соціальний капітал. Так це створює синергетичний ефект, коли спільні дії дають значно більший результат, ніж ізольована діяльність кожного учасника окремо.

На практиці партнерство влади, бізнесу та громадськості може реалізовуватися у різних формах: через публічні консультації, дорадчі ради, стратегічні сесії, громадські слухання, місцеві програми підтримки підприємництва, спільні інвестиційні та інфраструктурні проєкти, механізми державно-приватного партнерства, участь громадськості у бюджетному процесі, створення агенцій місцевого розвитку або індустриальних парків. Особливої ваги набуває стратегічне партнерство, коли всі сторони залучаються не лише до реалізації окремих ініціатив, а й до формування довгострокового бачення економічного розвитку громади. У такому випадку місцевий економічний розвиток перестає бути набором розрізнених заходів і перетворюється на цілісну політику, узгоджену з потребами території та інтересами її основних суб'єктів. Водночас ефективність партнерства залежить від низки умов.

Насамперед ідеться про наявність прозорих правил взаємодії, доступу до інформації, політичної волі органів місцевого самоврядування, готовності бізнесу до соціальної відповідальності та активності громадянського суспільства. Якщо одна із сторін не довіряє іншим або не бачить реальної користі від співпраці, партнерство стає декларативним. Крім того, важливо уникати ситуацій, коли участь громадськості зводиться лише до формального схвалення вже прийнятих рішень, а бізнес використовується виключно як джерело фінансування без реального врахування його позиції. Партнерська модель вимагає постійної комунікації, узгодження інтересів, пошуку компромісів і розвитку культури співуправління.

Для українських громад ця тема має особливе значення ще й тому, що в умовах війни саме на місцевому рівні концентруються численні виклики, пов'язані з релокацією бізнесу, працевлаштуванням внутрішньо переміщених осіб, відновленням інфраструктури, адаптацією економіки до нових умов та збереженням соціальної згуртованості. За таких

обставин партнерство влади, бізнесу та громадськості є не просто бажаною моделлю, а практичною необхідністю для забезпечення стійкості громади [3]. Воно дозволяє швидше реагувати на кризові ситуації, ефективніше використовувати місцеві ресурси, залучати зовнішню допомогу та підвищувати якість управлінських рішень. Отже, партнерство влади, бізнесу та громадськості у системі місцевого економічного розвитку слід розглядати як інтегрований механізм формування конкурентоспроможної, відкритої та стійкої громади. Його сутність полягає в узгодженні інтересів, спільній відповідальності за результати розвитку, мобілізації внутрішніх і зовнішніх ресурсів та впровадженні моделей співуправління, орієнтованих на довгостроковий позитивний ефект. Саме така взаємодія створює умови для переходу від пасивного адміністрування до активного розвитку території, у центрі якого перебувають люди, економічні можливості та спільне бачення майбутнього громади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 12.03.2026).
 2. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/156-19> (дата звернення: 16.03.2026).
 3. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/4572-17> (дата звернення: 14.03.2026).
-

УДК 351:355.01

Криштанович Мирослав Франкович*доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри загальновійськової підготовки,
Національний університет «Львівська політехніка»*

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ФУНКЦІЙ ТА ІНСТРУМЕНТІВ

В умовах повномасштабної війни система державного управління зазнає суттєвих трансформацій, що обумовлені необхідністю оперативного реагування на безпекові виклики, забезпечення стабільності функціонування держави та підтримки життєдіяльності суспільства. Воєнний стан виступає каталізатором змін у функціональному наповненні державного управління, сприяючи переосмисленню його пріоритетів, інструментів та механізмів реалізації [1-4].

Насамперед трансформація торкається функцій державного управління. Традиційні функції, такі як *регуляторна, соціальна та економічна*, набувають нових характеристик, орієнтованих на забезпечення обороноздатності та національної безпеки. Зокрема, *регуляторна функція* трансформується через запровадження спеціальних правових режимів, спрощення процедур прийняття рішень, дерегуляцію окремих сфер господарської діяльності та водночас посилення контролю у стратегічно важливих галузях. *Соціальна функція* держави спрямовується на забезпечення базових потреб населення в умовах війни, включаючи підтримку внутрішньо переміщених осіб, надання соціальних виплат, психологічну допомогу та захист найбільш уразливих категорій громадян. *Економічна функція* зазнає змін у напрямі мобілізації ресурсів

для потреб оборони, підтримки критичної інфраструктури, стимулювання релокації бізнесу та забезпечення макроекономічної стабільності.

Значно посилюється *безпекова функція* держави, яка інтегрує військові, економічні, інформаційні та соціальні складові, передбачаючи не лише оборону територіальної цілісності, але й протидію інформаційним загрозам, кібербезпеці та підтримку внутрішньої стабільності. Водночас *координаційна функція* набуває критичного значення, оскільки ефективна взаємодія між органами державної влади, місцевого самоврядування та громадянським суспільством стає визначальним чинником стійкості держави; вона реалізується через створення міжвідомчих штабів, координаційних центрів, оперативних груп та механізмів обміну інформацією. Суттєвих змін зазнають і інструменти державного управління. Умови воєнного стану передбачають розширення застосування адміністративних та правових інструментів, зокрема запровадження спеціальних режимів регулювання, обмеження окремих прав і свобод громадян, централізацію управлінських рішень. Водночас спостерігається активізація використання цифрових технологій як інструменту забезпечення безперервності управлінських процесів. Електронне урядування, дистанційні форми взаємодії, цифрові платформи надання публічних послуг стають важливими елементами сучасної системи державного управління.

Особливу роль у трансформації інструментарію відіграє антикризове управління, що передбачає оперативність прийняття рішень, гнучкість управлінських підходів та адаптивність інституцій. У цьому контексті значення набуває стратегічне планування в умовах невизначеності, яке базується на сценарному аналізі та оцінці ризиків. Також важливим є залучення міжнародної підтримки, що реалізується через механізми міждержавного співробітництва, фінансової допомоги та експертної підтримки.

Не менш важливим аспектом є трансформація кадрового забезпечення державного управління. В умовах війни зростають вимоги до професійної компетентності державних службовців, їх здатності працювати в умовах стресу, швидко адаптуватися до змін та приймати відповідальні рішення. Актуалізується потреба у формуванні нових управлінських компетентностей, зокрема у сфері кризового менеджменту, стратегічного мислення та цифрової грамотності.

Крім того, відбувається переорієнтація державної політики на забезпечення соціальної стійкості населення. Зростає значення соціальних програм підтримки, допомоги внутрішньо переміщеним особам, ветеранам та іншим вразливим категоріям населення. У цьому контексті державне управління виконує важливу інтеграційну функцію, сприяючи консолідації суспільства.

Отже, трансформація державного управління в умовах воєнного стану є комплексним процесом, що охоплює зміну функцій, інструментів та механізмів реалізації управлінських рішень. Основними характеристиками цього процесу є підвищення ролі безпекового компоненту, централізація управління, активне використання цифрових технологій та орієнтація на антикризове реагування. Подальший розвиток системи державного управління має бути спрямований на поєднання ефективності, гнучкості та стійкості, що дозволить забезпечити належне функціонування держави як у період війни, так і в умовах повоєнного відновлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Голик Ю. Повноваження органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану: ключові виклики, обмеження та напрями подальшого розвитку. *Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ: Науковий журнал*. 2025. № 2 (135). -- С.88-93.
2. Кучменко, В., & Ватульєв, М. (2025). Цифрова трансформація публічного управління в умовах воєнного стану. *Молодий вчений*, (4 (135)).

3. Пономаренко, О. С., Морозюк, Ю. В., & Нинюк, М. А. (2024). Вплив воєнних дій на ефективність державного управління в Україні. *Академічні візії*, (32).
4. Пузирьов, С. (2025). Інструменти антикризового управління інтегрованими бізнес-структурами в умовах воєнного стану. *Вчені записки Університету «КРОК»*, (2(78), 153-161.

УДК 351:338.246.025.2

Криштанович Світлана Володимирівна

*доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету туризму,
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського*

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Післявоєнна відбудова є складним і багатовимірним процесом, що передбачає не лише відновлення зруйнованої інфраструктури, а й трансформацію системи публічного управління відповідно до нових соціально-економічних умов. Для України особливої актуальності набуває вивчення європейського досвіду післявоєнної реконструкції, який демонструє ефективні підходи до відновлення державності, економіки та суспільства.

Європейський досвід післявоєнної відбудови, зокрема країн Західної Європи після Другої світової війни, свідчить про важливість комплексного підходу до управління відновлювальними процесами. Важливу роль відіграло поєднання державного регулювання з ринковими механізмами, а також активне залучення міжнародної фінансової допомоги. У цьому контексті ключовим інструментом став «план Маршалла», який сприяв швидкому економічному відновленню та інтеграції європейських країн.

Суттєвим елементом ефективного публічного управління у післявоєнний період є формування дієвих інституційних механізмів. Вони включають створення спеціалізованих органів з питань відбудови, запровадження прозорих процедур розподілу ресурсів та забезпечення контролю за їх використанням. Важливим є також розвиток системи стратегічного планування, яка дозволяє визначити пріоритетні напрями відновлення та забезпечити їх узгодженість із довгостроковими цілями розвитку держави [1].

Особливу увагу в європейській практиці приділено децентралізації управління та розширенню повноважень місцевих органів влади. Саме на рівні громад реалізується значна частина проєктів відбудови, що забезпечує їх більшу ефективність та відповідність потребам населення. Водночас держава виконує координаційну та контрольну функції, забезпечуючи баланс між централізацією та автономією.

Не менш важливим є використання сучасних управлінських інструментів, зокрема програмно-цільового підходу, державно-приватного партнерства та цифрових технологій. Такі інструменти сприяють підвищенню ефективності реалізації відновлювальних проєктів, залученню інвестицій та забезпеченню прозорості управлінських процесів. Європейський досвід демонструє, що відкритість даних і цифровізація публічного управління є важливими чинниками довіри з боку громадян і міжнародних партнерів [2].

В умовах сучасних викликів для України післявоєнна відбудова повинна базуватися на принципах «build back better» тобто «відбудувати краще, ніж було», що передбачають не лише відновлення зруйнованого, а й якісну модернізацію інфраструктури, економіки та системи публічного управління. У цьому контексті особливого значення набуває імплементація європейських стандартів управління, зокрема у сферах антикорупційної політики, публічних фінансів та управління проєктами.

Важливим є забезпечення прозорості використання міжнародної допомоги, що може бути досягнуто через цифрові інструменти моніторингу, відкриті реєстри та механізми громадського контролю [3].

Важливим напрямом післявоєнної відбудови є розвиток людського капіталу, який виступає основою довгострокового економічного зростання. Європейські країни активно інвестували у освіту, професійну підготовку та соціальну сферу, що сприяло відновленню трудового потенціалу та підвищенню рівня життя населення [4].

Крім того, ефективність післявоєнної відбудови значною мірою залежить від спроможності держави забезпечити інституційну стійкість та залучення інвестицій. У цьому контексті доцільним є розвиток державно-приватного партнерства, створення сприятливого інвестиційного клімату та впровадження гарантій для інвесторів. Водночас важливим є формування довіри до державних інституцій, що досягається через підзвітність, відкритість та ефективну комунікацію з громадянами. Синергія цих чинників дозволить забезпечити не лише відновлення, а й довгостроковий сталий розвиток держави.

Отже, європейський досвід післявоєнної відбудови свідчить про необхідність формування ефективної системи публічного управління, яка базується на принципах прозорості, підзвітності, стратегічного планування та партнерства. Для України важливим є адаптація цих підходів з урахуванням національних особливостей, що дозволить забезпечити ефективне відновлення держави та її інтеграцію до європейського простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Василенко Н. Публічне управління в умовах післявоєнного відновлення в Україні. *Наукові інновації та передові технології*. № 1(41), 2025, С. 28-35. <[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-1\(41\)-28-35](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-1(41)-28-35)>

2. Гончарук, Н., & Черданченко, А. (2022). Модернізація публічного управління в Україні в умовах війни та в поствоєнний період у контексті європейських цінностей. *Аспекти публічного управління*, 10(6), 46-54.
3. Дудченко, В. Ю., Щербаченко, В. О., Лебідь, В. М., Півень, В. С., & Пархоменко, Д. В. (2025). Управління післявоєнною відбудовою України на основі державно-приватного партнерства: європейський досвід. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, (24), 78-92.
4. Карсім, А. (2025). Адаптація європейських моделей публічного управління до умов повоєнної України: виклики та перспективи. *Public Management and Policy*, (5 (9)).

УДК 351:620.9:355.01

Проць Роман Романович

кандидат сільськогосподарських наук,
докторант кафедри національної безпеки,
публічного управління та адміністрування,
Державний університет «Житомирська політехніка»

ПІДТРИМКА АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ: ДЕРЖАВНИЙ АСПЕКТ

В умовах воєнного стану енергетична безпека держави набуває критичного значення, оскільки стабільне функціонування енергетичної системи є необхідною передумовою забезпечення обороноздатності, економічної стійкості та життєдіяльності населення. Руїнування енергетичної інфраструктури, порушення логістичних ланцюгів постачання та підвищення ризиків енергетичних криз актуалізують питання розвитку альтернативних джерел енергії як важливого напрямку державної політики [1-4].

Альтернативні джерела енергії, зокрема сонячна, вітрова, біоенергетика та малі гідроелектростанції, відіграють важливу роль у диверсифікації енергетичного балансу держави. Вони сприяють зменшенню залежності від традиційних енергоресурсів, підвищенню енергетичної незалежності та зниженню вразливості енергетичної системи до зовнішніх загроз. В умовах війни розвиток децентралізованої

генерації енергії набуває особливого значення, оскільки дозволяє забезпечити енергопостачання навіть у разі пошкодження централізованих мереж.

Державна підтримка альтернативної енергетики реалізується через систему економічних, правових та організаційних механізмів.

Економічні механізми включають надання фінансових стимулів, таких як «зелений» тариф, податкові пільги, гранти та компенсації для виробників енергії з відновлюваних джерел. В умовах війни важливим є також залучення міжнародної фінансової допомоги та інвестицій, спрямованих на розвиток енергетичної інфраструктури.

Правові механізми передбачають формування сприятливого нормативно-правового середовища, яке регулює діяльність у сфері альтернативної енергетики. Це включає спрощення дозвільних процедур, адаптацію законодавства до європейських стандартів та забезпечення гарантій для інвесторів. Водночас важливим є вдосконалення регуляторної політики з урахуванням умов воєнного стану.

Організаційні механізми охоплюють координацію діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування та приватного сектору у сфері розвитку альтернативної енергетики. Особливого значення набуває впровадження програм підтримки енергетичної децентралізації, розвиток енергетичних громад та стимулювання локальних ініціатив.

Важливим напрямом є використання інноваційних технологій, що сприяють підвищенню ефективності альтернативної енергетики. Йдеться про розвиток систем накопичення енергії, «розумних» мереж (smart grids), цифрових платформ управління енергоспоживанням. Такі технології дозволяють забезпечити гнучкість енергетичної системи та її адаптацію до кризових умов.

Разом із тим, розвиток альтернативної енергетики супроводжується низкою ризиків, серед яких фінансові, технологічні та безпекові. Зокрема, нестабільність інвестиційного середовища, високі початкові витрати та загрози руйнування енергетичних об'єктів унаслідок бойових дій можуть стримувати розвиток галузі. У цьому контексті державне управління має бути спрямоване на мінімізацію ризиків та забезпечення стабільності функціонування енергетичного сектору.

Отже, підтримка альтернативних джерел енергії в умовах війни є важливим напрямом державної політики, що сприяє підвищенню енергетичної безпеки та стійкості держави. Формування ефективних механізмів державного управління у цій сфері дозволить забезпечити розвиток енергетики, адаптованої до сучасних викликів, та створить передумови для сталого розвитку у повоєнний період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Орехова, А. І., Хоролець, Б. О., & Клименко, М. В. (2024). Альтернативна енергетика в контексті інноваційної відбудови енергетичного комплексу України: управлінський аспект. *Український журнал прикладної економіки та техніки*, 9(2), 214-218.
 2. Лісовий, А. В., & Андрух, О. В. (2025). Енергетична безпека України: виклики війни та перспективи відновлення економічного потенціалу. *Український економічний часопис*, (8), 40-43.
 3. Буряченко, О. В. (2024). Сучасні виклики глобальної безпеки: енергетичні, економічні, продовольчі аспекти. *Вісник НТУУ "КПІ" Політологія. Соціологія. Право*, (3 (63)), 28-34.
 4. Мельник, Л. Г., Карінцева, О. І., Пархоменко, Д. В., Кубатко, О. В., & Завдов'єва, Ю. М. (2025). Еколого-економічні аспекти переходу України на «зелену» енергетику в умовах воєнного стану. *Київський економічний науковий журнал*, (8), 173-182.
-

УДК 35:004:005.33

Янишин Руслан Ігорович*аспірант кафедри адміністративного та фінансового менеджменту,
Національний університет «Львівська політехніка»,*

СИСТЕМА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ: ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується високим рівнем нестабільності, що проявляється у політичних, економічних, соціальних та безпекових викликах. У таких умовах особливої ваги набуває ефективність системи публічного управління, здатної оперативно реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, забезпечувати безперервність управлінських процесів та якісне надання публічних послуг. Важливим чинником підвищення адаптивності публічного управління стає цифровізація та впровадження сучасних технологій у діяльність органів влади [1-4].

Нестабільність як характеристика сучасного розвитку вимагає від системи публічного управління гнучкості, мобільності та здатності до швидкого прийняття рішень. Традиційні управлінські підходи, що базуються на ієрархічності, надмірній регламентації та повільних процедурах, втрачають ефективність у кризових ситуаціях. Саме тому цифрові технології стають інструментом модернізації управлінських процесів, спрощення комунікацій, підвищення прозорості та оперативності діяльності органів влади. Цифровізація публічного управління передбачає використання інформаційно-комунікаційних технологій для оптимізації процесів прийняття рішень, обробки даних, взаємодії між органами влади та громадянами. Електронний документообіг, автоматизовані інформаційні системи, цифрові реєстри,

онлайн-сервіси та аналітичні платформи формують нову якість управлінської діяльності, що відповідає вимогам сучасності.

Особливого значення набуває роль технологій у забезпеченні безперервності функціонування публічного управління в умовах криз та надзвичайних ситуацій. Дистанційні форми роботи, хмарні сервіси, електронні канали комунікації дозволяють органам влади зберігати керованість та ефективність навіть за умов обмеженого фізичного доступу до робочих місць. Це свідчить про те, що технологічна складова стає важливим елементом стійкості управлінської системи.

Цифрові інструменти сприяють підвищенню рівня прозорості та підзвітності органів влади. Відкриті дані, електронні платформи для взаємодії з громадянами, онлайн-моніторинг виконання рішень створюють умови для формування довіри до державних інституцій. У свою чергу, це позитивно впливає на ефективність публічного управління в умовах нестабільності, коли суспільна підтримка є критично важливою.

Впровадження сучасних технологій також змінює характер управлінської праці. Зростає роль аналітики даних, прогнозування, моделювання сценаріїв розвитку подій. Прийняття управлінських рішень дедалі більше ґрунтується на обробці великих обсягів інформації та використанні аналітичних інструментів, що підвищує обґрунтованість і точність управлінських дій. Водночас цифровізація системи публічного управління потребує відповідного кадрового забезпечення. Державні службовці повинні володіти цифровими компетентностями, навичками роботи з інформаційними системами та здатністю адаптуватися до нових технологічних рішень. Це зумовлює необхідність розвитку системи професійного навчання та підвищення кваліфікації персоналу органів влади.

Не менш важливим є створення належного нормативно-правового та інституційного середовища для впровадження цифрових технологій.

Регулювання питань захисту інформації, кібербезпеки, стандартизації електронних сервісів, забезпечення сумісності інформаційних систем є необхідними умовами ефективної цифрової трансформації публічного управління.

Таким чином, цифровізація виступає ключовим чинником підвищення адаптивності системи публічного управління до умов нестабільності. Використання сучасних технологій дозволяє оптимізувати управлінські процеси, забезпечити оперативність реагування на виклики, підвищити прозорість та ефективність діяльності органів влади. Формування сучасної системи публічного управління неможливе без інтеграції технологічних рішень у всі рівні управлінської діяльності. Це сприяє створенню гнучкої, стійкої та інноваційно орієнтованої моделі управління, здатної забезпечити стабільний розвиток суспільства навіть у складних та непередбачуваних умовах. У підсумку саме цифрові технології стають інструментом забезпечення ефективності, стійкості та результативності публічного управління в сучасному нестабільному середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тульчинська, С. О., Солосіч, О. С., & Чорній, В. В. (2021). Вплив діджиталізації управлінських процесів на систему забезпечення економічної безпеки підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*, (9), 54-58.
 2. Бабічев, А., Котковський, В., & Чередниченко, Т. (2024). Технології та інновації у публічному управлінні: сучасні тренди, вплив на якість державних послуг. *Економіка та суспільство*, (65).
 3. Линдюк, С. (2024). Інновації у публічному управлінні для забезпечення соціальної безпеки. *Науковий вісник: Державне управління*, (2 (16)), 114-136.
 4. огли Алієв, А. А. (2025). Вплив воєнного стану на процеси цифровізації в публічному управлінні України. *Публічне адміністрування та національна безпека*, (1 (54)), 16-21.
-

УДК 351:330 .322:331.101.262

Брич Леся Володимирівна*кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри загальновійськової підготовки,
Національний університет «Львівська політехніка»*

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТУВАННЯМ У ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ

У сучасних умовах соціально-економічних трансформацій та зростання глобальних викликів особливого значення набуває проблема розвитку людського капіталу як ключового ресурсу держави. Ефективність функціонування національної економіки значною мірою залежить від рівня освіти, професійної підготовки, здоров'я населення та його здатності до інноваційної діяльності. У цьому контексті особливої актуальності набуває формування дієвих механізмів державного управління інвестуванням у людський капітал [1-4].

Людський капітал виступає основою економічного зростання та конкурентоспроможності держави, що обумовлює необхідність активної участі держави у процесах його розвитку. Державне управління у цій сфері спрямоване на створення умов для ефективного накопичення, використання та відтворення людського капіталу шляхом реалізації відповідної політики у галузях освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та зайнятості.

Механізми державного управління інвестуванням у людський капітал включають сукупність економічних, організаційних, правових та інституційних інструментів. *Економічні механізми* передбачають бюджетне фінансування освіти і науки, стимулювання приватних інвестицій, податкові пільги, грантові програми та державне замовлення

на підготовку фахівців. Важливим є забезпечення ефективного розподілу фінансових ресурсів з урахуванням пріоритетних напрямів розвитку.

Організаційні механізми охоплюють формування ефективної системи управління освітніми та науковими установами, розвиток партнерства між державою, бізнесом і закладами освіти, а також впровадження сучасних моделей управління людськими ресурсами. Особливого значення набуває координація дій різних суб'єктів управління, що забезпечує узгодженість політики у сфері розвитку людського капіталу.

Правові механізми спрямовані на створення нормативно-правової бази, яка регулює інвестиційні процеси у сфері освіти, науки та соціального розвитку. Вони включають законодавче забезпечення гарантій доступу до освіти, стимулювання інноваційної діяльності та захист прав інвесторів.

Інституційні механізми передбачають розвиток відповідних державних і недержавних інститутів, що забезпечують реалізацію політики інвестування у людський капітал. Йдеться про діяльність органів державної влади, освітніх і наукових установ, фінансових організацій та міжнародних партнерів.

Важливим аспектом є врахування ризиків, пов'язаних із інвестуванням у людський капітал. До них належать *економічні, демографічні, соціальні та інституційні ризики*, які можуть знижувати ефективність вкладених ресурсів. У цьому контексті державне управління має бути спрямоване на мінімізацію таких ризиків шляхом впровадження системи моніторингу та оцінювання результативності інвестицій.

В умовах воєнного стану особливої актуальності набуває проблема збереження та відновлення людського капіталу, що зазнає значних втрат унаслідок міграційних процесів, демографічних змін та руйнування освітньої й соціальної інфраструктури. У зв'язку з цим механізми

державного управління мають бути орієнтовані не лише на інвестування, а й на утримання людського потенціалу в межах держави. Важливими напрямками є стимулювання повернення трудових мігрантів, підтримка зайнятості, розвиток дистанційних форм освіти та праці, а також створення умов для професійної переорієнтації населення відповідно до потреб економіки воєнного та повоєнного періодів.

Крім того, в умовах сучасних викликів зростає роль інноваційних підходів до інвестування у людський капітал, зокрема використання цифрових технологій, розвитку дистанційної освіти та підтримки безперервного навчання. Це сприяє підвищенню якості людського капіталу та його адаптивності до змін.

Не менш важливим є впровадження стратегічного підходу до інвестування у людський капітал, що передбачає довгострокове планування та інтеграцію відповідних політик у загальнодержавну стратегію розвитку. У цьому контексті доцільним є застосування програмно-цільового методу, який дозволяє чітко визначати пріоритети фінансування, оцінювати ефективність використання ресурсів та забезпечувати прозорість управлінських рішень. Водночас важливим залишається розвиток партнерства між державою, бізнесом і громадянським суспільством, що сприятиме залученню додаткових інвестицій та підвищенню результативності заходів у сфері розвитку людського капіталу.

Отже, формування механізмів державного управління інвестуванням у людський капітал є складним і багатогранним процесом, що потребує комплексного підходу та узгодженості дій усіх суб'єктів управління. Ефективна реалізація цих механізмів сприятиме забезпеченню сталого розвитку держави, підвищенню її конкурентоспроможності та покращенню якості життя населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажажа, М. А. (2008). Державне регулювання інвестицій в людський капітал як фактор інтелектуального розвитку суспільства. Харків: Автореферат к. дисертації канд. наук з держ. управління: спец, 25(02).
2. Подра, О. П. (2019). Розробка механізму інвестиційного відтворення людського капіталу інформаційного суспільства. Соціально-правові студії, 58-66.
3. Захарова, О. В. (2020). Інвестування у людський капітал як важіль активізації інноваційного розвитку. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки, (56), 70-81.
4. Жадан, О. В. (2014). Держава у системі управління інвестуванням у людський капітал. Інвестиції: практика та досвід, (16), 16-19.

СЕКЦІЯ 33. СОЦІАЛЬНА РОБОТА

УДК 37.013.42:378.04 33.

Мороз Володимир Петрович

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка», м. Лубни*

**СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА СТУДЕНТІВ ЯК РЕСУРС
СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ**

У контексті соціальної підтримки здобувачів освіти в закладах вищої освіти важливо звернути увагу саме на теоретичні підходи до визначення соціальної підтримки, які розглядають її не лише як форму зовнішньої допомоги, а як багатовимірний процес, що інтегрує соціальні, педагогічні та ресурсні аспекти. Теоретичні підходи до соціальної підтримки розкривають механізми та принципи, що визначають ефективність цього процесу. Важливими концептуальними засадами цього підходу є соціальний капітал, ресурсна підтримка та активізація студентів, які забезпечують системний характер підтримки та сприяють її ефективності.

Загалом, методологічні підходи складають сукупність теоретичних принципів та методів, за допомогою яких можна впорядкувати, а також систематизувати знання про соціальну підтримку. Вони окреслюють рамки для збору та оцінки інформації, визначаючи, які параметри дослідження є найбільш значущими. Методологія, таким чином, не лише формує загальний напрямок для дослідження, але й допомагає у визначенні основних критеріїв, за якими буде здійснюватися оцінка ефективності існуючих соціальних програм. При цьому, однією з основних складових методології є її здатність розглядати соціальну підтримку як інтегрований процес, що включає не тільки надання

матеріальної чи психологічної допомоги, а й створення підтримуючого середовища.

Так, поняття соціального капіталу досліджувалося багатьма вченими з різних наукових шкіл, що дозволяє розглядати це явище з різних теоретичних ракурсів (J. Nahapiet та S. Ghoshal, Schuller, S. Baron, J. Field, J. S. Coleman, А. П. Бурдье, R. D. Putnam). Так, J. S. Coleman [3] казав, що соціальний капітал це «...не єдиний елемент, а сукупність різних утворень, які мають дві спільні риси: всі вони пов'язані з певними аспектами соціальних структур та сприяють певним діям акторів -- як індивідуальних осіб, так і колективних суб'єктів, у межах цих структур.[1]». Він трактує його як набір реальних та потенційних ресурсів, які містяться у соціальних зв'язках та сприяють певним діям індивідів у межах соціальної структури та наголошує на тому, що соціальний капітал є характеристикою соціальних структур, що полегшують координацію та співпрацю для досягнення спільних цілей, а не власністю окремої людини.

А П. Бурдье [1] розглядає соціальний капітал як мережу стійких, інституалізованих зв'язків між індивідами або групами, які можуть бути мобілізовані для отримання ресурсів та влади -- «Соціальний капітал -- це сукупність фактичних або потенційних ресурсів, пов'язаних із наявністю сталої мережі більш-менш інституціоналізованих відносин взаємного знайомства та визнання.[2]». Для нього соціальний капітал напряду пов'язаний із владними відносинами та соціальною нерівністю, підкреслюючи роль капіталу у відтворенні соціальної.

Своєю чергою, R. D. Putnam [4] звертає увагу на соціальний капітал, як на характеристиці соціальної організації, зокрема мережах, нормах та довірі, що полегшують координацію спільних дій та сприяють громадянській участі. Так, наприклад, у своїй науковій статті «The Prosperous Community» [5] R. D. Putnam визначає соціальний капітал як

основу для розвитку публічного життя та зміцнення демократичних інститутів, позначаючи, що «...особливості соціальної організації -- такі як мережі, норми та довіра, які полегшують координовані дії для взаємної вигоди». А пізніше, у своїй праці «Bowling Alone» [4] він демонструє, як занепад соціального капіталу впливає на зниження громадянської активності та соціальної згуртованості («Соціальний капітал -- це зв'язки між людьми -- соціальні мережі та норми взаємності і довіри, що виникають у їх межах. У цьому сенсі соціальний капітал тісно пов'язаний із тим, що деякі називають «громадянською чеснотою». Однак соціальний капітал -- це не просто індивідуальна чеснота, а колективна цінність усіх соціальних мереж і схильностей, що виникають у цих мережах, робити щось одне для одного»).

Таким чином, соціальний капітал у сучасних соціології, економіці та політичних науках розглядається як багатогранна категорія, що охоплює ресурси в межах соціальних мереж, а також норми довіри та взаємодії, які сприяють суспільній інтеграції, співпраці та соціальному розвитку. А концепція «соціального капіталу» ґрунтується на уявленні про соціальні зв'язки та довіру як ресурс, що може бути використаний для подолання труднощів та досягнення соціальної інтеграції [6]. Університет як соціальна інституція виступає платформою для розвитку соціального капіталу через створення мереж взаємодопомоги, наставництва та підтримки. Завдяки цьому студенти отримують доступ до нових можливостей, підвищують рівень мотивації та формують необхідні соціальні компетентності.

А поняття «ресурсної підтримки» розглядається у соціальних та психологічних науках як надання матеріальних, соціальних, інформаційних чи емоційних засобів, які допомагають особі, групі або організації досягати цілей, долати труднощі або зберігати добробут. Ресурсна підтримка охоплює безліч галузей, так, у психології ключовим

є підхід запропонований S. Hobfoll [2], який у межах теорії збереження ресурсів (Conservation of Resources Theory) стверджує, що підтримка є критичним фактором у протистоянні стресу. За його думкою, чим більше ресурсів (соціальні зв'язки, час, енергія) має людина, тим вища її здатність до адаптації. У галузі соціології за J. D. McCarthy, M. N. Zald, (Resource Mobilization Theory) вважається, що успіх соціальних рухів залежить від ефективної мобілізації ресурсів, а підтримка є умовою змін та впливу. У громадознавстві С. В. та J. L. Flora вказують, що ресурсна підтримка (як поєднання людського, соціального, культурного капіталу) є основою для сталого розвитку спільнот [7].

Тож, поняття «ресурсної підтримки» тісно пов'язане і з соціальною роботою та соціальною педагогікою також, оскільки охоплює забезпечення студентів різними видами допомоги: фінансовою, інформаційною, емоційною та інституційною. У цьому контексті важливою є роль університетських соціальних служб, які виконують функцію посередника між студентами та доступними ресурсами. Так, впровадження програм стипендіальної підтримки, матеріальної допомоги, психологічного консультування та кар'єрного супроводу сприяє підвищенню рівня соціального благополуччя студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bourdieu, P. The Forms of Capital // In: J. Richardson (Ed.), Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education. Greenwood Press, 1986.
2. Hobfoll, S. E. (2002). Social and psychological resources and adaptation. Review of general psychology, 6(4), 307-324.
3. Coleman, J. S. Social Capital in the Creation of Human Capital // American Journal of Sociology. 1988. Vol. 94. P. S95-S120.
4. Putnam, R. D. (2000). Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community. Simon & Schuster.
5. Putnam, R. D. (1993). The Prosperous Community: Social Capital and Public Life. The American Prospect, 13, 35-42.
6. Sandefur R. L., Laumann E. O. A paradigm for social capital // In: Lesser E. L. (ed.). Knowledge and Social Capital. Boston: Butterworth-Heinemann, 2000. P. 69--87.

7. Flora, C.B. & J.L. Flora (2007), Rural Communities: Legacy and Change, 3rd ed. Westview Press, Boulder CO.

УДК 364:355.01

Гонтар Зоряна Григорівна

*кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук,
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності*

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану система соціального захисту населення набуває особливого значення, оскільки саме вона забезпечує підтримку життєдіяльності суспільства, зменшення соціальної напруги та збереження людського потенціалу держави. Повномасштабна війна зумовлює зростання кількості соціально вразливих категорій населення, що потребують державної підтримки, а також трансформацію підходів до реалізації соціальної політики [1-4].

Насамперед змінюється зміст і пріоритети соціального захисту. Традиційні механізми соціальної підтримки доповнюються новими інструментами, спрямованими на реагування на виклики війни. Особливого значення набуває підтримка внутрішньо переміщених осіб, які втратили житло, роботу та доступ до базових соціальних послуг. Держава забезпечує надання грошової допомоги, житлових субсидій, доступу до медичних та освітніх послуг, що сприяє їх адаптації в нових умовах.

Суттєво трансформується соціальна функція держави, яка орієнтується на оперативне задоволення базових потреб громадян. Вона включає матеріальну підтримку, надання гуманітарної допомоги, організацію евакуаційних заходів та забезпечення доступу до соціальних

послуг. Захисна функція посилюється через розширення системи гарантій для військовослужбовців, ветеранів війни та членів їхніх сімей, включаючи пенсійне забезпечення, медичну реабілітацію та соціальну адаптацію. Реабілітаційна функція спрямована на відновлення фізичного та психічного здоров'я постраждалого населення, що передбачає розвиток системи психологічної допомоги та соціальної інтеграції.

Важливим напрямом є вдосконалення інструментів соціального захисту. В умовах воєнного стану держава активно використовує широкий спектр сучасних управлінських і технологічних рішень для забезпечення доступності соціальних послуг навіть у кризових ситуаціях. Насамперед йдеться про цифрові інструменти, серед яких ключове місце займають електронні реєстри отримувачів соціальної допомоги, що забезпечують оперативний облік, перевірку та оновлення даних. Використання онлайн-платформ та державних порталів дає можливість подавати заявки на отримання допомоги дистанційно, що особливо важливо для внутрішньо переміщених осіб та населення з обмеженим доступом до офлайн-сервісів. Мобільні застосунки сприяють швидкому інформуванню громадян про доступні види підтримки, статус виплат та зміни у соціальній політиці.

Окрему групу становлять фінансово-економічні інструменти, які включають адресні грошові виплати, субсидії, компенсації та пільги, що надаються з урахуванням індивідуальних потреб громадян. Важливим є запровадження механізмів швидкого фінансування через спрощені процедури бюджетного розподілу, що дозволяє оперативно реагувати на зростання соціальних ризиків.

Суттєву роль відіграють організаційно-управлінські інструменти, зокрема створення координаційних центрів, міжвідомчих робочих груп та кризових штабів, які забезпечують узгодженість дій різних суб'єктів соціальної політики. Такі механізми сприяють ефективному розподілу

ресурсів, уникненню дублювання функцій та підвищенню оперативності прийняття рішень.

Водночас важливими є інформаційно-комунікаційні інструменти, що передбачають активне інформування населення через офіційні канали, соціальні мережі та гарячі лінії. Це дозволяє підвищити рівень обізнаності громадян щодо можливостей отримання допомоги та забезпечує прозорість діяльності державних органів.

Крім того, зростає роль міжнародних інструментів підтримки, що реалізуються через співпрацю з міжнародними організаціями, донорами та гуманітарними місіями. Міжнародна гуманітарна допомога доповнює державні ресурси, забезпечуючи надання продовольчої, медичної, фінансової та психологічної підтримки населенню. Така взаємодія сприяє підвищенню ефективності соціальної політики та зміцненню інституційної спроможності держави в умовах війни.

Особливу увагу приділено координації діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування та громадських організацій. Саме їх узгоджена взаємодія забезпечує ефективність надання соціальних послуг, уникнення дублювання функцій та оптимальне використання ресурсів. В умовах війни формується нова модель соціального партнерства, що базується на взаємній відповідальності та оперативності прийняття рішень.

Крім того, актуалізується питання фінансового забезпечення системи соціального захисту. Значне навантаження на державний бюджет потребує пошуку додаткових джерел фінансування, зокрема за рахунок міжнародної допомоги, грантових програм та підтримки донорських організацій. Це сприяє збереженню стабільності соціальних виплат та розширенню спектра соціальних послуг.

Отже, соціальний захист населення в умовах воєнного стану є ключовим елементом державної політики, спрямованим на забезпечення

соціальної стабільності та підтримку громадян у кризових умовах. Його трансформація характеризується розширенням функцій, впровадженням інноваційних інструментів та посиленням координації між суб'єктами соціальної політики. Подальший розвиток системи соціального захисту має бути орієнтований на підвищення її гнучкості, адресності та ефективності, що є необхідною умовою для відновлення держави у повоєнний період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Головка, В.В. Особливості державної політики соціального захисту населення в умовах воєнного стану в Україні. Вісник НУЦЗ України. Серія: Державне управління. Випуск 2(17) 2022
2. Миколук, О. В. (2025). Соціальний захист населення в умовах воєнного стану: механізми впровадження на території України. Соціально-психологічна допомога і соціальна робота, 57.
3. Федорович І., Шевчук Я. Соціальний захист населення в умовах воєнного стану: сучасний стан та перспективи розвитку. Інвестиції: практика та досвід. 2024. № 4.
4. Чеберяко, О., & Лещенко, І. (2024). Особливості фінансування соціального захисту та соціального забезпечення в умовах воєнного стану. Світ фінансів, (1 (78)), 98-110.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ НАУКИ»

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції

ГО «Освітній Альянс України»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 8511 від 26 листопада 2025 р.